

Kallunki Kamilla

”Jos nainen tanssii, se on ihan normaalia, mutta jos mies tanssii, se on joko tosi outoa tai tosi cool” : Sukupuoli ja sukupuolittavat käytännöt tanssissa

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Varhaiskasvatuksen koulutus
2017

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

”Jos nainen tanssii, se on ihan normaalia, mutta jos mies tanssii, se on joko tosi outoa tai tosi cool” : Sukupuoli ja sukupuolittavat käytännöt tanssissa (Kallunki Kamilla)

Kasvatustieteen, erityisesti varhaiskasvatus, pro gradu -tutkielma, 51 sivua, 7 liitesivua
marraskuu 2017

Tanssi on liikkeen tekemistä merkittäväksi. Tanssi syntyy ja koetaan sisältä päin, eikä ole pelkästään ulkoista. Myös sukupuoli-identiteetti on kokemuksellista ja liittyy tuntemukseen ruumiistamme ja kehollisuudestamme. Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää, miten tanssi ja sukupuoli liittyvät toisiinsa, ja millaisia sukupuolittavia käytäntöjä tanssissa ilmenee Oulun yliopiston kasvatustieteen tiedekunnan opiskelijoiden kokemana.

Tanssikasvatus on sekä liikunta- että taidekasvatusta, johon liittyy myös kulttuurikasvatus. Tanssiessaan ihminen ilmaisee monia eri asioita, kuten tunteitaan ja omaa itseään sekä toimii vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Ihminen saa ja luo kokemuksia sekä tuntee koko kehollaan. Ruumis, kehollisuus ja kokemuksellisuus ovat tärkeitä sekä tanssissa että sukupuollessa. Sukupuolen määrittelyminen on vaikeaa, sillä ihmisillä on erilaisia näkemyksiä siitä, miten sitä tulkitaan. Sukupuoli-identiteettimme ovat tapoja ilmaista kehoamme, ja kokemuksellisuus sekä kehollisuus vaikuttavat sukupuolen performanssiin.

Tutkimuksen vastaukset kerättiin kyselylomakkeen avulla Oulun yliopiston kasvatustieteen tiedekunnan opiskelijoilta. Kyselylomakkeen vastaukset kerättiin vuoden 2017 helmikuun aikana ja vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 46 kappaletta. Tutkimus on laadullinen ja sisältää fenomenologisia piirteitä, mutta ei edusta mitään tiettyä metodologiaa. Tulokset on analysoitu sisällysanalyysia käyttäen eli vastaukset tutkimusongelmiin on muodostettu kategorisointia käyttäen. Tutkimuksessa on myös viitteitä määrällisestä analyysistä.

Yleisesti sukupuoli näkyi vastauksissa oletetuissa sukupuolirooleissa ja käytösmalleissa, sukupuolittavissa käytännöissä ja osittain ympäristön vaikutuksessa. Tanssin ja sukupuolen yhteys näkyi tanssin leimaautumisessa ja leimaamisessa, ryhmien ja henkilöiden määrinä tanssissa, oletetuissa (sukupuoli)rooleissa ja käytösmalleissa sekä ympäristön vaikutuksessa. Sosiaalisten normien ja ympäristön vaikutus näkyi oletetuissa (sukupuoli)rooleissa ja käytösmalleissa sekä yleisesti ympäristön vaikutuksena. Sukupuolittavia käytäntöjä ilmeni tanssissa sukupuolittavana puheena, tapoina ja toimintana. Sukupuolittava puhe oli joko suoraan tai selän takana tapahtuvaa huutelua, kiusaamista ja kommentointia. Sukupuolittavat tavat ja toiminta näkyivät tanssivien miesten ja poikien vähättelynä, mutta myös heidän arvostuksenaan, turhana ryhmien jaotteluna sukupuolen mukaan, epämiellyttävänä kontaktina, objektivointina ja tanssien hakutilanteissa. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että tanssi ja sukupuoli liittyvät toisiinsa ainakin jollakin tasolla, ja että tanssissa ilmenee sukupuolittavia käytäntöjä.

Avainsanat: kehollisuus, kokemus, sukupuoli, sukupuolisensitiivinen kasvatus, sukupuolittavat käytännöt, tanssi, tanssikasvatus

Sisältö

Johdanto.....	4
1 Ruumis, kehollisuus ja kokemuksellisuus	6
2 Tanssi.....	10
2.1 Tanssi ja tanssikasvatus	10
2.2 Tanssin asema kasvatuksessa.....	12
3 Sukupuoli	15
3.1 Sukupuolen määritelmä	15
3.2 Sukupuoliroolit ja -stereotypiat.....	17
3.3 Sukupuolittavat käytännöt ja sukupuolisensitiivinen kasvatus	19
4 Tutkimusongelma ja metodologia	22
4.1 Tutkimusongelma	22
4.2 Metodologia.....	23
4.3 Ihmiskäsitys ja kasvatuskäsitys	24
5 Tutkimuksen toteutus ja analyysimenetelmä.....	27
5.1 Tutkimuksen toteutus.....	27
5.2 Sisällönanalyysin vaiheet.....	28
5.3 Oma soveltamiseni analyysin vaiheisiin	30
6 Tutkimustulokset.....	32
6.1 Sukupuolen ja tanssin yhteys	32
6.2 Sukupuolittavat käytännöt tanssissa	35
7 Yhteenveto ja johtopäätökset	39
8 Pohdinta	43
Lähteet	46

Johdanto

Tanssiminen on osa suomalaista perinnekulttuuria, esimerkiksi kansantansseina. Tanssin asema on heikentynyt suomalaisessa yhteiskunnassa, mutta toisaalta tanssin harrastajien määrä on lisääntynyt viime vuosina ja tanssilajivalikoima on monipuolistunut. Perusopetuksessa tanssikasvatus ja tanssi ovat kuitenkin menettäneet asemaansa ja tanssia on ainoastaan liikuntatunneilla muutaman kerran lukuvuodessa (ks. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet). Monille tanssin kokemus voikin rajautua pelkkiin koulun liikuntatunteihin.

Tutkin kandidaatintutkielmassani, miten alle kouluikäisen lapsen minäkäsitystä voidaan tukea tanssikasvatuksen avulla. Halusin jatkaa tanssin tutkimista pro gradussa, sillä koen, että aihetta olisi syytä tutkia enemmän ja että olisi hyvä saada uutta tietoa tanssista ja tanssikasvatuksesta. Lisäksi oma kiinnostukseni tanssiin ja sen vaikutuksesta kehitykseen innosti minua jatkamaan aiheen tutkimista. Kiinnostukseni tanssiin ja tanssikasvatukseen onkin alun perin lähtöisin omasta aiemmasta tanssiharrastuksestani. Suomalaista tanssitutkimusta löytyy, mutta sitä on vähemmän kuin ulkomaalaista tanssitutkimusta ja se on pääosin muutaman tietyn tutkijan tekemää. Uudempaa tanssitutkimusta ovat tehneet muun muassa tanssinopettajaksi opiskelevat ja tanssia opetuksessaan hyödyntävät. Tiedon uusintamisen tarpeen vuoksi on hyvä tehdä tutkimusta, joka sopii paremmin nykyiseen kasvatus- ja koulutusjärjestelmään ja jota siten voitaisiin hyödyntää käytännössä.

Sukupuolen moninaisuus on muutaman viime vuoden ajan herättänyt keskustelua sekä suomalaisessa yhteiskunnassa, että muualla maailmalla, ja esimerkiksi uusien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden myötä se on noussut uudelleen keskusteluihin. Kiinnostuin sukupuolen tutkimisesta enemmän nais- ja sukupuolen opintoihin liittyvällä kurssilla, mutta oma aiempi kiinnostukseni aiheeseen sai minut valitsemaan sen tutkimuksen toiseksi pääaiheeksi. Esimerkiksi sukupuolten historia, sukupuoliroolien näkyminen kulttuurissamme ja niiden vertailu muiden kulttuureiden sukupuolirooleihin ovat pitkään kiinnostaneet minua.

Suomen perustuslaissa (11.6.1999/731, 2. luku 6 §) todetaan, ettei ”ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.” Samoin YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen (1948, 2. artikla) mukaan jokaisella on samat oikeudet ja vapaudet sukupuoleen katsomatta. Uuden perusopetuksen opetus-

suunnitelman (2014, 18) mukaan ”perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa.” Lisäksi perusopetussuunnitelmassa todetaan, että ”perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsu ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.” (POPS 2014, 18.)

Juuri aiheen ajankohtaisuuden vuoksi sukupuolitutkimuksen tekeminen on tärkeää, sillä se liittyy merkittävästi nykyiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Sukupuolitutkimusta onkin tehty paljon, mutta uutta tutkimusta tarvitaan koko ajan ja eri näkökulmista tarkasteltuna. Esimerkiksi Vuorikosken (2005, 37) mukaan Suomessa kasvatuksen tutkiminen sukupuolen näkökulmasta on selvästi lisääntynyt, mutta on kuitenkin ”edelleen vähäistä siitä huolimatta, että sukupuolesta käydään jatkuvasti keskustelua.”

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten sukupuoli ja tanssi liittyvät toisiinsa ja millaisia sukupuolittavia käytäntöjä tanssissa ilmenee Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoiden kokemana. Aineisto on kerätty kyselylomakkeella ja vastauksia kyselyyn saatiin 46 kappaletta. Tutkimus tehtiin, koska haluttiin selvittää, millainen yhteys tanssin ja sukupuolen välillä on. Tutkimus on laadullinen, eikä edusta mitään tiettyä metodologiaa, vaikka siinä on fenomenologisia piirteitä. Aineisto on analysoitu käyttäen sisällönanalyysia. Tutkimuksessa on myös viitteitä määrällisestä analyysistä.

Aluksi määrittelen tutkimukseen liittyvät käsitteet ja niiden sisällöt. Käsittelen ensin ruumiin, kehollisuuden ja kokemuksellisuuden käsitteitä, sillä ne ovat tärkeitä ja liittyvät sekä tanssiin että sukupuoleen. Seuraavaksi kerron tanssin määritelmästä, tanssikasvatuksesta, tanssin asemasta kasvatuksessa, sukupuolen määritelmästä, sukupuolirooleista, sukupuolittavista käytännöistä sekä sukupuolisensitiivisestä kasvatuksesta. Tämän jälkeen kerron tutkimusongelmasta sekä sen muotoutumisesta nykyiseen muotoonsa. Tarkastelen tutkimuksen metodologiaa eli sitä, mitkä tutkimuskäytännöt ja käsitykset ovat vaikuttaneet tutkimuksen taustalla. Seuraavaksi kerron tutkimuksen toteuttamisesta sekä selitän, miten olen analysoinut aineiston. Lopuksi käyn läpi saamani tutkimustulokset, jotka selitän tarkemmin auki seuraavassa kappaleessa teoriaan viitaten. Loppukappaleessa pohdin, miten tutkimus onnistui, mitä olisi voinut tehdä toisin, sekä käsittelen tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

1 Ruumis, kehollisuus ja kokemuksellisuus

Tässä kappaleessa käsittelen ruumiin, kehollisuuden ja kokemuksellisuuden käsitteitä ja tarkastelen niiden yhteyttä tanssiin ja sukupuoliin. Sekä tanssissa että sukupuoliin kehollisuus ja kokemuksellisuus ovat tärkeässä asemassa, minkä takia tämä aihe on hyvä käsitellä erillisenä lukuna. Ruumis, kehollisuus ja kokemuksellisuus liittyvät vahvasti näihin molempiin pääkäsitteisiin ja luovat pohjaa muille käsitteille.

Kehoa voidaan tarkastella kahdella tavalla, ulkopuolelta (objektikeho) ja sisäpuolelta (eletty keho). Ulkopuolelta tarkastelu tarkoittaa toisen kehon tarkastelua, ja sisäpuolelta tarkastelu taas oman kehon tarkastelua. Eletty, koettu keho on läsnä kokemuksessa ja on vaikea kuvata ja määrittellä. Arkipäiväisissä tilanteissa oma keho koetaan sattumanvaraisesti ja epämääräisesti, ja ainoastaan erityistilanteissa, kuten kivussa, tunnustellaan tarkemmin omaa kehoa. Näkökulma kehoon on aina kehosta ja kehossa, ja omaa kehoa ei voi koskaan tarkastella kokonaan ulkopuolelta. (Parviainen 1999, 90–91.)

Alsopin, Fitsimonsin ja Lennonin (2002, 172) mukaan Merleau-Ponty (1999) määrittelee ihmisen suhteen omaan ruumiiseensa olevan erilainen kuin muihin olioihin. Näkökulma omaan kehoon on puutteellinen, sillä oma keho havaitaan aina suunnilleen samasta kulmasta. Kehollisuus on meidän tapamme olla maailmassa. Keho on yhtä aikaa sekä subjekti että objekti tai jotain niiden väliltä, sillä se voi koskettaa ja tulla samalla kosketetuksi. Koettu kehomme mahdollistaa toisten objektien kokemisen, muuten se olisi vain objekti muiden objektien joukossa. Kokemukset ja tunteet eivät koskaan perustu vain näkö- tai tuntoaistiin, vaan keho sitoutuu maailmaan kokonaisvaltaisesti kaikkien aistien kautta. Kokemuksia ja tunteita ei voi aina kääntää kielellisiksi, vaikka kielellä onkin tärkeä tehtävä kehon aistimellisten kokemusten kuvaamisessa. Kokemukset, keho sekä kehon liikkeet ovat yhteydessä toisiinsa. Kehon tila on tilanteen tilallisuutta ja eroaa siten fyysisen esineen paikan tilallisuudesta. Ihmisen olemassaolo on ennemminkin dialektista liikettä, jolloin keho on menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden kohtauspaikka. (Parviainen 1999, 91 & 94–95; Rautaparta 1997, 130–133.)

Tämän vuoksi meidän on muun muassa mahdotonta varmasti tietää, miten toinen henkilö näkee ja kokee oman kehonsa ja itsensä, vaikka saatammekin saada jonkinlaisia viitteitä näistä tunteuksista. Siten toinen ihminenäkään ei voi varmasti tietää, miten me itse tunnemme ja koemme itsemme ja kehomme, vaikka pyrkisimme ilmaisemaan tunteuksemme sanallisesti tai ei-sa-

nallisesti. Emme voi myöskään tietää, miten toinen ihminen näkee meidät. Tähän liittyy toiseuden käsite, jonka Uljens (2006, 13) määrittelee tarkoittavan, että ihminen ymmärtää näkevänsä itsensä toisen toisena ja samalla tunnustaa toisen periaatteellisen toiseuden. Eli ihminen (minä) ymmärtää, että toisella on jonkinlainen näkemys kyseisestä ihmisestä (minästä). Toinen ihminen siis näkee minän tietynlaisena ja on luonut käsityksen minästä. Hän toteaa myös, että minuus muodostuu siitä, miten toinen ymmärtää minän minuutta, jota hän ei kuitenkaan voi ottaa haltuun.

Oksalan (1997, 169) mukaan Foucaultille ruumis, sukupuoli ja seksuaalisuus ovat kulttuurisesti muodostuneita. Ruumis on sidoksissa valtaan ja tavoitteisiin, ja valta muokkaa ja määrittelee myös ruumiillisen sukupuolen. Foucault näkee kehon alati muuttuvana, ja tämän takia ruumis ei hänen mukaansa myöskään kelpaa perustaksi sukupuolierolle. ”Ruumiin rajaama sukupuoli ei ole luonnollinen, muuttumaton olemus, ja siksi se ei ole myöskään vallan ulkopuolella” Valta sisältyy kaikkiin sosiaalisiin suhteisiin, ja se rakentuu yhteiskuntaan sosiaalisiksi normeiksi eli käyttäytymismalleiksi, jotka ohjaavat muun muassa ruumiin olemista maailmassa sekä kehojemme kokemista. Valta näkyy myös diskursseissa. Foucaultin mukaan valta pyrkii muokkaamaan ruumista omiin tarkoituksiinsa sopivaksi. Ruumis nähdään tuotteena, joka muodostuu tärkeäksi sukupuoli-identiteetin määrittäjäksi, mutta ruumiilla itsellään ei kuitenkaan ole mitään roolia tuotetussa feminiinisyydessä tai maskuliinisuudessa. (Oksala 1997, 169–171; Alsop ym. 2002, 168.) Ruumiiseen liittyvän sukupuolisen performanssin kautta voidaan kuitenkin ilmaista omaa maskuliinisuutta, feminiinisyyttä tai androgyynisyyttä, kuten sukupuolta käsittelevässä kappaleessa (kappale 3) tarkemmin kerrotaan.

Alsopin ym. (2002, 177–178) mukaan kehonkuvamme ja kuvitteellinen kehomme ovat tekijöitä, jotka mahdollistavat meidän toimimistemme maailmassa sekä auttavat meitä kokemaan itsemme, toiset ja maailman. Kehonkuvamme tulisi nähdä tapoina ilmaista konkreettista kehoamme. Tietoisuus kehostamme ei ole neutraali tai puhtaasti kognitiivinen, ja tapa kokea kehoa liittyy vahvasti emotionaaliseen ulottuvuuteen. Esimerkiksi jotkin kehomme alueet ovat meille toisia kehon alueita merkittävämpiä. Sekä kehojemme biologinen puoli, että kehonkuva ovat sosiaalisesti ja kulttuurisesti muodostuneita tapoja kokea kehojamme, erillisinä eletystä kehosta. (Alsop ym. 2002, 173–174.) Jos kehonkuva nähdään tapana ilmaista konkreettista kehoa, sekä kehonkuva että konkreettinen keho tulisi nähdä ja ymmärtää henkilökohtaisina tilanteiden mukaan vaihtelevina asioina.

Tunnetaitojen harjoittelu on tärkeää aloittaa jo varhaislapsuudessa. Kasvattajan tehtävä on tukea lasta tunteiden ymmärtämisessä ja ilmaisussa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 19) mainitaan, että lapselle tarjotaan mahdollisuuksia tunnetaitojen kehittämiseksi. ”Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita.” (Vasu 2016, 23). Lisäksi myönteiset tunnekokemukset, vuorovaikutussuhteet ja vertaisryhmä tukevat ja edistävät lapsen oppimista ja osallisuuden tunnetta. (Vasu 2016, 20).

Sansom (2011, 58) toteaa lapsella olevan oikeus kehon liikkumisen tunteeseen ja tuntemisen iloon, ja jos lapselta kielletään tämä mahdollisuus tuntemiseen, erotetaan lapsi hänen elämästään. Hän tuo esimerkiksi esille, että kovilla tuoleilla istuminen ei ole kaikille lapsille sopivin tapa oppia. Yhdeksi tanssinopetuksen tehtäväksi määritellään oppilaan itseilmaisun ja itseluottamuksen kehittymisen tukeminen. Tanssin ja liikunnan ilon löytäminen nähdään tärkeänä ja opetuksen tavoitteena on myös tuottaa myönteisiä kokemuksia tanssissa ja tukea ”oppilaan kokonaisvaltaista kasvua, luovuutta, taiteellista ilmaisukykyä ja kulttuurista osallisuutta.” (Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017, 56.)

Kehonilmaisu on ensisijaisesti omaan kehoon keskittymistä sekä liikkeen ja kokemuksen tarkastelua, ei pelkästään esiintymistä tai esittämistä. Kehollinen ilmaisu ja sen myötä kokemukset vaikuttavat ruumiinkuvaan ja minäkuvaan, sillä ilmaisun kautta luodaan suhde omaan kehoon ja ympäristöön. Ilmaisutavan muuttuminen voi vaikuttaa jopa yksilön persoonallisuuteen ja käyttäytymiseen. (Rinta-Harri 2005, 74–75.) Kokemukset vaikuttavat siis kehonkuvaamme sekä siten käsitykseen itsestämme ja minäkäsityksen eri osiin. Kehon kokeminen lähtee oman kehon kuuntelusta, joka on tietoisuuden toimintaa. Tällöin kehoa tarkkaillaan ja havainnoidaan, ja huomion suuntaaminen tapahtuu eletyn kehon näkökulmasta. Kehoa ei nähdä välineenä jonkin tietyn päämäärän saavuttamiseksi. (Kortelainen 2014, 129).

Rinta-Harri (2005, 75) toteaa, että oman kehon kuunteleminen ja siitä tietoiseksi tuleminen vaativat pysähtymistä, aikaa ja rauhaa. Nykyaikana taustahälyn määrä on suuri, ja lapsi altistuu sille jo varsin pienenä kotonaan, kodin ulkopuolella ja päiväkodissa. Ainakin päiväkodeissa pitäisi pyrkiä luomaan mahdollisuus myös rauhoittumiseen päivän aikana. Useissa päiväkodeissa päivät ovat täynnä tekemistä, eikä aikaa rauhoittumiseen välttämättä ole tarpeeksi. Toisaalta monissa päiväkodeissa on myös rauhoittumishetki, jolloin myös isommilla lapsilla on mahdollisuus nauttia hiljaisuudesta tai rauhallisesta musiikista. Esimerkiksi jatkuva taustahäly vaikuttaa keskittymiseen sekä siihen, miten tulee kuulluksi ja kuunnelluksi.

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa sanotaan oman kehon hahmottamisen vaikuttavan kehonkuvan ja siten minäkuvan ja minäkäsityksen syntymiseen ja kehittymiseen. Positiiviset kokemukset kehosta ja liikkumisesta luovat positiivisen minäkuvan ja itsetunnon. Minäkuva ja itsetunto osaltaan taas vaikuttavat siihen, miten lapsi toimii sosiaalisissa tilanteissa sekä miten hän pystyy säätelemään käytöstään ja tunteiden ilmaisua. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 14.) Varhain positiiviseksi kehittyneet itsetunto ja minäkuva tukevat lapsen kehitystä myös myöhemmässä iässä, mikä näkyy hänen toiminnassaan aikuisenakin. Lapsi myös pystyy ymmärtämään paremmin toisia, heidän käytöstään ja tunteitaan, sekä kehittää tämän kautta omia tunneilmaisutaitojaan.

2 Tanssi

Tässä kappaleessa käsittelen tanssin ja tanssikasvatuksen määritelmiä sekä sitä, miten tanssi tukee lapsen kehitystä. Kerron myös tanssikasvatuksen asemasta nykyisessä suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi avaan, miten tanssi ja tanssikasvatus on huomioitu nykyisissä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa, esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.

2.1 Tanssi ja tanssikasvatus

Tanssikasvatus on sekä liikunta-, kulttuuri- että taidekasvatusta, koska näiden kolmen eri alueen tavoitteet ja lähtökohdat yhdistyvät tanssikasvatuksessa. Liikuntakasvatuksen tavoitteena on kasvattaa liikuntaan ja kasvattaa liikunnan avulla (Laakso 2007, 19). Samoin taidekasvatuksen tavoitteena, johon liittyy myös kulttuurikasvatus, on kasvattaa taiteeseen ja kasvattaa taiteen avulla. Siten myös tanssikasvatuksen tavoitteena voidaan nähdä kasvattaminen tanssiin ja tanssin avulla kasvattaminen.

Lehtonen (2012, 200) määrittelee taidekasvatukseen liittyvän kulttuurin olevan sitä, mitä ihmiset arjessaan tekevät ja mitä he itse pitävät kulttuurina. Kokemus, joka on taidekasvatuksen ydin, on edellytys kaikenlaisen kulttuurin olemassaololle. Lehtonen näkee, että taidekasvatuksen tehtävänä on auttaa ihmistä nauttimaan erilaisista kulttuurin tuotteista sekä tukea ihmisen omia pyrkimyksiä ja harrastuksia. (Lehtonen 2012, 200.) Anttilan (2009, 21) mukaan ”taidekasvatus rakentaa ei-välineellistä arvomaailmaa, joka luo kestävän perustan inhimilliselle hyvinvoinnille ja hyvinvoiville yhteisöille.” Taidekasvatus on yläkäsite, johon sisältyy erilaiset tarkemmat pedagogiikat, kuten musiikkikasvatus ja mediakasvatus. Se voidaan nähdä myös tunne-elämän kasvatuksena, sillä taide synnyttää tunteita. (Lehtonen 2012, 199). Taidekasvatuksen asema on jo jonkin aikaa ollut uhattuna perusopetuksessa, sillä niiden tuntimäärää on pyritty vähentämään ja esimerkiksi matemaattisten aineiden määrää on lisätty. Myös kasvanut tietoteknisten taitojen arvostus on vähentänyt taito- ja taideaineiden määriä koulussa.

“Lapselle suurin motiivi liikkua on liikkuminen itse, toiminta. Lapsi rakastaa toimintaa, ja hän tutkii liikkumisen ja aistimusten avulla ympäristöään.” (Huisman 2001, 63). Liikuntakasvatus on toimintaa, jossa tarkastellaan kasvatuksen näkökulmasta liikuntaan liittyviä ilmiöitä. Liikunnan määritelmä kattaa sekä urheilu- että hyötyliikunnan ja laajasti se määritellään fyysiseksi aktiiviseksi toiminnaksi, jolla on jokin tarkoitus. Liikunnassa on myös esteettisiä, ilmaisullisia

ja luovuutta sisältäviä osia, joten siten liikunta on myös taide- ja kulttuurikasvatusta. (Laakso 2007, 16–17 & 22.) Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksissa (2016, 14) suositellaan lapsen päivittäiseksi liikunnan määräksi vähintään 3 tuntia fyysistä aktiivisuutta. Taidekasvatuksen lisäksi myös liikunnan määrä on vähentynyt sekä kouluissa että päiväkodeissa. Lapset istuvat paljon ja osa lapsista ei edes halua liikkua reippaasti, vaikka siihen annettaisiinkin mahdollisuus. Kasvattajan yhtenä tehtävänä onkin luoda lapselle mahdollisuus jokapäiväiseen liikuntaan ja rohkaista heitä liikkumiseen. Myös tilojen tulisi kannustaa vapaaehtoiseen liikkumiseen. (Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset 2005, 25.)

Daviesin (2003, 207) mukaan pienilläkin liikkeillä on merkitys. Sansomin (2011, 28 & 30) mukaan Stinson (1988, 2–3) toteaa tanssin olevan liikkeen tekemistä merkittäväksi. Tanssi syntyy ja koetaan sisältä päin, kehon sisällä ja kehon läpi, eikä sitä pidä nähdä ainoastaan ulkoa päin ulkoisen kehon välittämänä. Tanssi ei siis välttämättä aina ole tunteiden ilmaisua, mutta on kuitenkin enemmän kuin pelkkää fyysistä urheilua. Myös Rinta-Harrin (2005, 75) mukaan kehon liikkeet heijastavat sisäisiä tunnetiloja ja muutokset liikkeissä voivat vaikuttaa myös mielen tasolla. ”Kun tanssija pystyy herkistymään omalle keholleen, asennoilleen ja niiden virittämille aistikokemuksilleen, nousevat sisäiset kokemukset ulospäin näkyviä liikkeitä tärkeämmiksi.” (Siljamäki 2007, 276).

Liikkumisen kautta lapsi ottaa selvää asioista ja osallistuu maailmaan. Kaikki liikkeet ovat tapoja ilmaista ja kommunikoida, ja liikkeen ilmaisullisella luonteella on tärkeä osa oppimisprosessissa. (Anttila 2009, 17; Davies 2003, 128.) Liikkuminen vaikuttaa myönteisesti oppimiseen, koska sen kautta voidaan harjoittaa muun muassa ongelmanratkaisutaitoja. Oppimisen oppiminen ja tekemisen oppiminen saavutetaan kokemalla iloa ja tyydytystä onnistumisesta. Varhaisen liikkeen tutkimisten kautta lapsi saa kinesteettistä tietoa. Liikkeen ja tanssin kautta opitut taidot voidaan siten siirtää eri oppimisen alueille. Tanssi on yksi tavoista, jonka kautta voimme oppia tuntemaan itsemme, muut ja ympäröivän maailman. Liikkeen kautta lapsi pyrkii muodostamaan sellaisen asioiden välisen eli intersubjektiiivisen suhteen maailmaan, jossa prosessiin sisältyy sosiaalinen, emotionaalinen ja kognitiivinen kehitys. Lisäksi tanssiin osallistujat oppivat toisiltaan ja jakavat siten ymmärtämistään maailmasta toisten kanssa. (Sansom 2011, 33–34, 40, 66 & 127.)

Anttila (2001, 85) määrittelee tanssin leikin erityismuodoksi, jolle ei ole tarpeeksi tilaa lapsen elämässä. Hän mainitsee tanssin puutteen syyksi muun muassa suomalaisen kulttuurin, jossa tanssi puuttuu lähes täysin jokapäiväisestä elämästä, sekä aikuisten haluttomuuden tanssia tai

suoranaisen pelon ja vieroksumisen tanssia kohtaan. Pelko siitä, ettei tanssi teknisesti oikein, saattaa estää tanssin hyödyntämisen opetuksessa. Tällöin pitäisi muistaa, etteivät lapset usein välitä siitä, miltä tanssi näyttää vaan tärkeämpää on miltä se tuntuu.

Sansom (2011, 74–75) mainitsee yhdeksi syyksi tanssin puuttumiselle sen, että tanssin nähdään olevan vakavampaa toimintaa kuin leikki. Leikki nähdään hauskanpitona ja tanssi kurinalaisuutta vaativana toimintana. Hän kuitenkin toteaa, että leikki ja tanssi voidaan helposti yhdistää toisiinsa, sillä fyysinen liike on tärkeä ilmaisumuoto lapselle, ja että leikki opetus- ja oppimisprosessissa voi johtaa tanssin luomiseen. Lapselle tanssi ei välttämättä ole tietoista toimintaa, vaan hän leikkiessään liikkuu luonnostaan rytmisesti ja tällainen ”tanssi” on ensimmäisiä lapsen tekemiä asioita. (Sansom 2011, 74–75 & 79; Anttila 2001, 77.) Myös Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden (2017, 56) mukaan varhaisiän tanssikasvatuksessa ”leikinomainen toiminta edistää lapsen tanssin perustaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja ja oppimisvalmiuksia.” Leikki ja tanssi siis yhdistyvät toisiinsa varhaisiän tanssinopetuksessa ja niiden avulla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä positiivisten kokemusten kautta.

2.2 Tanssin asema kasvatuksessa

Sansom (2011, 27) mukaan tanssin asema kasvatuksessa ja opetussuunnitelmissa on lähes näkymätön tai kokonaan olematon. Kasvatuksellinen tai kulttuurinen osa on usein erotettu niistä syistä miksi tanssimme. Tanssi nähdään usein joko kilpailullisena tai virkistystoimintana koulun jälkeisenä aktiviteettina, eikä siten nähdä sen kasvatuksellista ja opetuksellista puolta. Monet ihmiset pitävätkin tanssia pelottavana ja saavuttamattomana asiana. (Sansom 2011, 27 & 38.) Myös Nieminen (2007, 297) on sitä mieltä, että tanssin asema on vielä vähäinen verrattuna muihin taidemuotoihin, mikä näkyy esimerkiksi opetussuunnitelmissa ja koulujen ja päiväkotien toteuttamassa kasvatuksessa ja opetuksessa. Tanssikasvatus on näissä yleensä osa liikuntakasvatusta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) tanssikasvatus näkyy musiikillisessa, sanallisessa ja kehollisessa ilmaisussa sekä liikuntakasvatuksessa. Musiikillisessa ilmaisussa lasten kanssa muun muassa kokeillaan soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan sen tahdissa. Sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun harjoitellaan muun muassa leikin, draaman ja tanssin avulla. Lapsia pyritään kannustamaan ohjatun liikunnan lisäksi omaehtoiseen liikuntaan. Omaehtoiselle liikunnalle pyritään luomaan mahdollisuus ja puitteet, sillä riittävä fyysinen aktiivisuus

tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia. Kokemuksellisuus, mielikuvitus ja sosiaaliset taidot ovat tärkeässä asemassa kaikissa näissä osa-alueissa. (Vasu 2016, 42–43 & 46.) Usein toiminta onkin päiväkodissa kokonaisvaltaista ja eri osa-alueita yhdistävää. Sansomin (2011, 92) mukaan tanssi toimintana on välttämättömyys varhaiskasvatuksessa, erityisesti sen liittyessä kulttuuriin, kehoon, liikkeen tutkimiseen, leikkiin ja mielikuvituksen kehittämiseen. Tanssi yhdistyy paitsi itseemme, myös muihin, ja muodostaa sen kautta suhteita ymmärrykseemme maailmasta. Tanssi onkin olennainen osa kokonaisvaltaista tiedonhankintaa itses-tämme, muista, sekä maailmasta, jossa elämme. (Sansom 2011, 92.)

Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksissa (2005, 10) todetaan lapsella olevan sisäsyntyinen tarve liikkua ja se on edellytys lapsen normaalille kehitykselle. Omaehtoinen liikunta on tärkeää, sillä lapsuudessa opitut liikuntatavat ja kokemukset heijastuvat myös aikuisuuteen. Kasvattajan tehtävänä on huolehtia, että lapsilla on mahdollisuus myös omaehtoiseen liikuntaan sekä rohkaista lapsia tarvittavan päivittäisen liikuntamäärän saavuttamiseen. ”Liikkuminen ja leikkiminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja oppia. Jotta varhaiskasvatus on suunnitel-mallista sekä lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä tukevaa, tulee toiminnan monipuoli-suus sekä lapsilähtöisyys varmistaa huolellisella suunnittelulla.” (Varhaiskasvatuksen liikun-nan suositukset 2005, 10–11 & 16.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 32) mukaan esiopetuksen yhtenä tehtä-vänä on kehittää lasten ilmaisua musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja ke-hollisen ilmaisun perustaitoja harjoittelemalla. Lapsia rohkaistaan eri ilmaisun keinoihin ja näitä eri ilmaisun keinoja, kuten draamaa, sanataidetta ja tanssia, pyritään käyttämään opetet-taessa sekä työstettäessä lasten ideoita. Lapsille tarjotaan musiikillisiä kokemuksia laulun, tans-sin, liikkeen, soiton ja oman musiikin luomisen avulla. ”Tavoitteena on, että lapset saavat ko-kemuksia siitä, miten kielellä ja keholla voidaan leikkiä ja viestiä monimuotoisesti.” (Esiops 2014, 31–32). Oppiminen nähdään kokonaisvaltaisena, toimintaa, tunteita, aistihavaintoja, ke-hollisia kokemuksia ja ajattelua yhdistävänä prosessina. ”Lapset oppivat esiopetuksessa leik-kien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.” (Esiops 2014, 16).

Opettaja vastaa taiteellisesta, esteettisestä ja kulttuurisesta kasvatuksesta, joka toteutuu esimer-kiksi kuvataiteen, musiikin, liikunnan ja draamakasvatuksen kautta. Kasvattaja luo mahdolli-suuden esteettisiin kokemuksiin. ”Lähtökohtana voidaan pitää sellaisen taidekasvatuksellisen oppimisympäristön luomista, joka kytkeytyy lapsen aiempiin kokemuksiin ja ottaa huomioon

lapsen kehitystason ja tavan kokea todellisuutta.” (Ruokonen & Rusanen 2009, 10 & 12). Onkin tärkeää luoda ympäristö, jossa syntyy mielekkäitä lasten elämään yhdistyviä opetus- ja oppimiskokemuksia. Opettajalla on tärkeä rooli haastavan, jatkuvasti muuttuvan pedagogisen ympäristön luomisessa. (Sansom 2011, 91–92.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) itsensä ilmaiseminen liittyy enemmän kielellisiin taitoihin, tekstitaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin kuin liikunnallisiin taitoihin ja kokonaisvaltaisuuteen kuten esiopetussuunnitelman perusteissa. Opetussuunnitelmassa kyllä mainitaan kokonaisvaltaisuus hyvinvoinnin ja äidinkielen opetuksen yhteydessä (ks. POPS 2014, 15, 100 & 106), mutta esimerkiksi tanssikasvatus on suunnitelmassa osa liikuntakasvatusta. (POPS 2014, 274 & 434–435.) Opetussuunnitelmassa olisi hyvä pyrkiä toteuttamaan myös oppiaineet ylittävää ilmaisullista toimintaa, kuten esiopetussuunnitelmassa on tavoitteena. Tarkka rajaus yksittäisiin oppiaineisiin saattaa vaikuttaa kokonaisvaltaisuuteen lasten toiminnassa ja oppimisessa. Oppiaineet ylittävä toiminta myös vaikuttaisi positiivisesti lasten kehitykseen.

3 Sukupuoli

Sukupuolen määrittelemisestä on keskusteltu paljon viime aikoina, mutta sen määrittelemisen on vaikeaa eikä siinä ole vielä päästy yksimielisyyteen. Tähän keskusteluun vaikuttavat paljon ihmisten yksilölliset käsitykset siitä, mitä sukupuoli on, mikä osaltaan aiheuttaa sekaannusta ja väärinymmärtämistä. Tässä kappaleessa kerron, miten sukupuolta pyritään nykyään määrittelemään ja millaisena sukupuoli nähdään ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Lisäksi selvitän ja avaatan sukupuoliroolien, -stereotyyppien sekä sukupuolittavien käytäntöjen käsitteitä sekä käsitteelen sukupuolisensitiivistä kasvatusta.

3.1 Sukupuolen määritelmä

Juvonen, Rossi ja Saresma (2010, 12) nimeävät monta eri tarkastelunäkökulmaa, joiden kautta sukupuolta voidaan tutkia. Näitä näkökulmia ovat esimerkiksi biologinen, anatominen ja ruumiillinen sukupuoli, sekä sosiaalinen, yhteiskunnallinen, symbolinen ja kulttuurinen sukupuoli. Heinämaan, Reuterin ja Saarikankaan (1997, 8 & 11) fenomenologiassa ruumis on ensisijaisesti elävä ja aistiva, ja toissijaisesti biologisten lakien kuvaama organismi. Merleau-Pontyn ruumiin fenomenologiassa sukupuolta ei nähdä luonnonoliona tai yhteiskunnan tuotteena, vaan se nähdään subjektin toiminnan perustavana merkitysrakenteena. Kyse on ihmisen olemisen tavasta, joka kytkee yhteen monia eri ominaisuuksia.

Vuorikoski (2005, 36) toteaa sukupuolen olevan käsitteenä hankala, koska se hahmotetaan usein biologisena ominaisuutena, jolloin unohdetaan, että sukupuolta tuotetaan myös sosiaalisissa tilanteissa. Hän sanoo tämän olevan yksi syy siihen, miksi sukupuolesta ja tasa-arvosta käyty keskustelu on täynnä sekaannusta ja ohipuhumista. Myös Oksalan (1997, 176) mukaan sukupuolen tieteellinen määrittely on ongelmallista, sillä kromosomeihin, anatomiaan ja hormoneihin perustuvat määritykset tavoittavat vain osittain samat yksilöt, eivätkä tuota samaa ihmisluokkaa. Esimerkiksi kun hormonit löydettiin ensimmäisen kerran, tiedemiehet kuvittelivat, että oli erillisiä miesten ja naisten hormoneja. Myöhemmin ilmeni, että miehillä oli nais-hormoneja ja naisilla mieshormoneja. Nykyään ajatellaan, että miehet ja naiset muodostuvat samojen hormonien eri yhdistelmästä, ja myös yhä useammin ajatellaan, että hormonit vaikuttavat kaikkiin kehon osiin, myös aivoihin. (Alsop ym. 2002, 23; Oksala 1997, 176.) Myös Butler (1990) toteaa kulttuurin muodostamien käsitysten miehestä, naisesta ja sukupuolen kaksija-kaisuudesta rajaavan tieteellistä tutkimusta sukupuolen määräytymisestä. Hänen mukaansa länsimaisessa kulttuurissa on vahva pyrkimys määritellä yksilö mieheksi tai naiseksi. Jos tässä ei

onnistuta, halutaan uskoa sen tarkoittavan, ettei tiede ole vielä kyennyt ratkaisemaan ongelmaa, ei että sukupuolikategorioita pitäisi kyseenalaistaa. (Oksala 1997, 176–177.)

1970-luvulla sex/gender-erottelu tuli yhdeksi keskeiseksi osaksi sukupuoliteoriaa ja sukupuolentutkimusta. Sukupuolen (sex) eroja, jakautumista miesten ja naisten kehoihin, pidettiin biologisina eroina, joita biologiset tieteet tutkivat. Sukupuolten (gender) väliset erot maskuliinisuuteen ja naisellisuuteen liittyvillä käyttäytymis- ja psykologisilla piirteillä nähtiin sosiaalisesti rakennetuiksi. (Alsop ym. 2002, 26.) Heinämaan, Reuterin ja Saarikankaan (1997, 8) sekä myös Butlerin (2006, 54) mukaan motiivina erottaa sex ja gender toisistaan oli pyrkimys kyseenalaistaa vallinnut tapa nähdä sukupuolierot synnynnäisinä ja siten kaiken määrittelevinä naisellisuuteen ja miehisyyteen perustuvina eroina. Heidän mukaansa biologisen organismin ideaan perustuva sex/gender-erottelu ei voi toimia sukupuoliteorian perimmäisenä lähtökoh- tana, sillä biologinen ruumis on tieteellisen abstraktio ja se muodostuu erilaiseksi erilaisia tar- koituksia varten. Biologisesta ruumiista erottuu sukupuoli toiminnallisena elettyinä todellisuus- tena. (Heinämaa ym. 1997, 8 & 11; Butler 2006, 54.)

Oksalan (1997, 173–174) mukaan sex/gender-erottelu edustaa näkemystä, jossa esimerkiksi syntyminen biologiseksi naiseksi ei määrää sosiaalista sukupuolta tai yhteiskunnallista asemaa. Myös Oksala näkee feminiinisuuden ja maskuliinisuuden joukkona sosiaalisesti omaksuttuja käyttäytymismalleja, ei muuttumattomana ytimenä tai olemuksena. Biologinen sekä kulttuurinen sukupuoli ovat kulttuurisesti ja sosiaalisesti tuotettuja ja rakennettuja, ja ne ovat sidoksissa valtaan. ”Kun kulttuurinen sukupuoli käsitetään sosiaalisesti rakentuneeksi, sen yhteys biolo- giseen sukupuoleen jää epämääräiseksi. Siitä tulee periaatteessa täysin riippumaton biologisesta sukupuolesta” (Oksala 1997, 175).

Intersukupuolinen on henkilö, jonka sukupuolta määrittelevät fyysiset ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset (Transtukipiste n.d.). Alsopin ym. (2002, 31) mukaan intersukupuolisiksi luokiteltujen lasten muokkaaminen selkeästi joko mieheksi tai naiseksi hei- jastaa kulttuurista tarvetta vahvistaa ja puolustaa sukupuolisidonnaista binääriä, selkeää luokit- telua miespuoliseen ja naispuoliseen. Sillä puolustetaan myös tarvetta muokata niiden henki- löiden ruumiita, jotka eivät selkeästi istu tähän luokitteluun. Vaatimus muokata keho joko mie- hiseksi tai naiselliseksi ei pelkästään kerro intersukupuolisten kehojen muokkaamisesta, vaan pakottaa myös vääränlaisen homogeenisuuden oletukseen itse miehen ja naisen luokissa. Eri-

laiset biologisen sukupuolen merkit, geenit, kromosomit, hormonit, sukupuolielimet, lisääntymistoiminnot ja toissijaiset sukupuoliset piirteet, eivät kaikki ole samalla tasolla samalla tavalla, niissäkään tapauksissa, joissa intersukupuolisen leima ei ole pakotettu. (Alsop ym. 2002, 31.)

Sukupuolen moninaisuudella kuvataan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan sekä ylipäänsä sukupuolen moninaisia ilmenemismuotoja, tyylejä, kulttuureja ja merkityksiä yhteiskunnassa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Usein arkielämässä ratkaisemme ihmisen sukupuolen hänen vaatetuksensa, toissijaisten sukupuoliominaisuuksiensa ja käyttäytymisensä perusteella, emme hänen sukuelintensä perusteella (Oksala 1997, 176). Pelkästään ruumis ei kuitenkaan määrittele sukupuoli-identiteettiä. Sukupuoli elettyinä on sosiaalisesti muodostettu tapa kokea tiettyjä materiaalisia ja kehollisia piirteitä. Kun näille piirteille annetaan merkitys, muodostuu identiteettimme. Sukupuoli-identiteettimme ovat tapoja ilmaista kehojamme, ei pelkästään yritystä tunnistaa niitä jonkin ulkoisen avulla. Kuvitteelliset kehomme ovat keskeisiä identiteeteillemme sukupuolitettuina ihmisinä. (Alsop ym. 2002, 176 & 181.)

Sukupuolen voidaan ajatella vaikuttavan minuuteen, minään sekä minäkäsitykseen, sillä minän kautta ihminen tulkitsee omia kokemuksiaan ja näiden kokemusten tulkitseminen vaikuttaa minään ja minäkäsitykseen. Minä ja minäkäsitys määrittelevät yksilön asenteita, käyttäytymistä ja toimintaa. Se, mitä ihminen itse kokee, on minä. (Aho 1997, 16–18.) Minäkäsitys ei vaikuta ainoastaan siihen, miten ihminen näkee itsensä, vaan vaikuttaa usein epäsuorasti myös hänen käytökseensä muita ihmisiä kohtaan. Haas ym. (2011, 14) määrittelevät sukupuoli-identiteetin ihmisen sisäiseksi tuntemukseksi eli käsitykseksi omasta sukupuolestaan, johon liittyy tai on liittymättä kokemus maskuliinisudesta, feminiinisyydestä tai androgynisyydestä. Sukupuoli-identiteetti ei ole pysyvä, vaan se on muuttuva ja performatiivisesti rakentunut. Se on teoista, eleistä, ilmaisuista ja toteutetuista mielihaluista rakentunut, joukko yhä uudelleen toistettuja toimintoja, jotka heijastavat sisäistä sukupuoliolemusta. Sukupuoli-identiteetit muodostuvatkin itsemme ja muiden esityksistä meitä kohtaan. (Oksala 1997, 178; Alsop ym. 2002, 98.)

3.2 Sukupuoliroolit ja -stereotypiat

Sukupuoliroolit ovat yhteisön käsitys siitä, millainen olisi ihanteellinen käyttäytyminen tai persoonallisuus eri sukupuolille. Stereotypiat taas ovat käsityksiä siitä, millaisia eri sukupuolta olevat ihmiset jo ovat esimerkiksi käytökseltään tai olemukseltaan. Sukupuoliroolit opitaan ympäristöstä ja ne vaihtelevat ja muuttuvat yksilöittäin, tilanteittain ja ajallisesti. Muun muassa

puhetavoilla tuotetaan ja ylläpidetään sukupuolistereotypioita. Oma sukupuoli ilmaistaan ulospäin esimerkiksi käyttäytymisellä, mutta samalla tähän ilmaisuun vaikuttaa taustalla ajatus siitä, millaista käyttäytymistä yhteisö yksilöltä sukupuoleen perustuen odottaa. (Keskinen & Hopea-ruoho-Saajala 1994, 17–18; Vuorikoski 2005, 36.) Nykyään monet erilaiset tavat ilmaista sukupuolta ovat hyväksyttävämpiä kuin aiemmin, mutta tämäkin on vaihdellut yhteisöittäin. Yhteisön ja vallitsevan kulttuurin vaikutus sukupuolen ilmaisuun onkin suuri, ja tämä vaikutus voi olla epäsuoraa tai suoraa.

Alsop ym. (2002, 26) toteavat, että sukupuoliroolit eivät ainoastaan vaihtelee yhteisöjen välillä, vaan ne eivät edes välttämättä ole sidoksissa mies- ja naisruumiisiin. Kun maskuliinisuuden ja feminiinisuuden eri ominaisuuksia, kuten käyttäytymisen eroja, aikoinaan tarkasteltiin, niiden ominaisuudet osoittautuivat epävakaaiksi ja vaihteleviksi yhteisöittäin ja ajallisesti. Maskuliinisuus ja feminiinisyys, sekä siten myös mieheys ja naiseus, tulivat nähdyiksi sosiaalisesti muodostettuina kategorioina, jotka ovat yhteydessä meidän omiin tarkoituseriimme. Nämä sosiaalisesti muodostuneet kategoriat myös rajoittavat ja muokkaavat ihmistä. Kategorioiden laajuus (esimerkiksi keihin ne vaikuttavat) ja niiden sisältö (esimerkiksi mitä ihmiseltä edellytetään ollakseen maskuliininen tai feminiininen) ovat siten alttiita muutokselle. Ymmärtääkseen, mitä on olla mies tai nainen tietyssä yhteisössä, on ymmärrettävä siihen liittyvät sosiaaliset suhteet. (Alsop ym. 2002, 25–27 & 68.)

Minkä määrittelemme ”mieheksi” tai ”naiseksi” on riippuvainen näille termeille antamistamme merkityksistä. Näiden termien merkitys myös vaihtelee yksilön positionaalisuuden eli aseman, historiallisen ajan, luokan, etnisen ryhmän ja ruumiillisten kykyjen ominaisuuksien mukaan. Mikä lasketaan maskuliinisuuden tai feminiinisuuden performanssiksi eli esitykseksi on tilansidonnaista ja vaihtelee sosiaalisen kontekstin mukaan ajallisesti, kulttuurien välillä ja yksilöittäin yksilön koko elämän ajan. Sukupuolen performanssi, eli miten esitämme sukupuolemme, on sidoksissa muihin identiteettimme osiin. Sukupuolisen performanssin kautta voidaan luoda vaikutus siitä, että on olemassa kaksi erillistä luonnetta, mies ja nainen. Se, mitä pidämme ”luontona”, on siten ennemminkin vaikutus kuin syy sukupuoleen perustuville teoillemme. (Alsop ym. 2002, 81 & 98–99; Butler 2006.) Tietyt piirteet, kuten herkkyyys ja vahvuus, liitetään edelleen feminiinisuuden tai maskuliinisuuden ilmaukseen, performanssiin. Tämä on seurausta muun muassa yhteiskunnassa muodostuneista sukupuolten odotetuista ja oletetuista rooleista ja stereotypioista.

Alsop ym. (2002, 93) mainitsevat kaksi sukupuolen sosiaalisesti rakentunutta merkitystä. Ensimmäinen painottaa sukupuolta ja identiteettimme muita näkökohtia, jotka muodostuvat asemamme kautta sosiaalisissa instituutioissa ja rakenteissa, kuten palkkatyössä, avioliitossa ja oikeusjärjestelmässä. Toinen merkitys kiinnittää huomiota sukupuoleen, joka syntyy meidän alistumisestamme diskursseille. Foucaultille diskurssit ovat asioita, joilla voi olla merkitys, kuten kieli, kuvat, tarinat, kulttuuriset tuotteet, mutta myös oma toimintamme ja sosiaaliset käytännöt. Näiden näkökulmien välillä on jännitteitä, mutta molemmat näkökohdat ovat tarpeellisia, jos haluamme selittää sukupuoleen perustuvaa positionaalisuutta sekä sosiaalisen organisoinnin näkökulmasta että itsenäisenä subjektiivisuutena. Näiden kahden eri merkityksen yhdistäminen tulisikin ymmärtää tärkeäksi. (Alsop ym. 2002, 93.)

Diskurssit liittyvät sukupuolirooleihin ja sukupuoleen, koska niiden luomat merkitykset vaikuttavat siihen, miten sukupuoli ja sukupuoliroolit nähdään ja miten ne vaikuttavat elämään, ihmiseen ja yhteiskuntaan. Diskurssit ovat asioita, joiden kautta todellisuus tulee järjestetyksi, eivätkä siis ole heijastumia jo järjestyneestä todellisuudesta. Diskurssit ovat myös tiettyjen ekonomisten ja poliittisten olosuhteiden tuote. Esimerkiksi ihmisten väliset erot tulevat tuotetuksi niiden kautta. Foucaultille diskurssit ovat normatiivisia ja ne kantavat mukanaan käyttäytymisen normeja, standardeja, jotka nähdään toivottavina ja ei-toivottavina, asianmukaisina ja epäasianmukaisina. Kun jokin kategoria on saatavana, se tarjoaa diskurssin, jossa ihmiset voivat muodostaa subjektiivisuutensa. Kategorioiden myötä tulee toisiin diskursseihin liittyviä normeja, standardeja siitä, mikä lasketaan normaaliksi ja mikä poikkeavaksi. Tässä mielessä subjektiivisuuden syntyminen on subjektioinnin prosessi. Kyseinen subjektiivisuus on itsemme rakentamista tulemalla sellaisten normien alaisiksi, jotka ovat näkymättömiä omaa ymmärrystämme luovissa diskursseissa. Me muokkaamme kehoamme ja taivutamme käyttäytymistämme kategorioihin, tulemme ihmisiksi, joita oletamme itsemme olevan, mutta millaisiksi itse asiassa muokkaamme itsemme. (Alsop ym. 2002, 81–83 & 90; Oksala 1997, 177.)

3.3 Sukupuolittavat käytännöt ja sukupuolisensitiivinen kasvat

Termi sukupuolittunut näyttäytyy jo tapahtuneena tosiasiana, joka perustuu uskomuksiin, esimerkiksi ”tytöt menestyvät poikia paremmin koulussa”. Tällöin ihmiset nähdään valmiiksi sukupuolitettuina ja maailma sukupuolittuneena. Termi sukupuolittava taas viittaa jatkuvasti ja toistuvasti tapahtuvaan toimintaan, esimerkiksi vaatekauppojen tapaan ryhmitellä ja siten su-

kupuolittaa vaatteet ja niiden käyttäjät tietyllä tavalla. (Juvonen ym. 2010, 14.) Tässä tutkimuksessa tutkimani sukupuoliittavat käytännöt tarkoittavat sekä sukupuoliittavaa puhetta että sukupuoliittavaa toimintaa ja tapoja. Nämä puheet, toiminta ja tavat siis sukupuoliittavat ihmisiä joko tarkoituksellisesti tai tarkoituksettomasti.

Kun sukupuoli nähdään kontekstin mukaan vaihtelevana subjektiivisuuden rakenteena, myös sukupuoliittaminen voidaan nähdä prosessina. Sukupuoliittamisen prosessissa kulttuurin ja kielien rooli on keskeinen. Sukupuolen teorisointi korostaa prosessia, jossa asiat tulevat sukupuoliitetuiksi prosessina, jossa subjektiiviteetit muodostuvat suhteessa ihmisen käytettävissä oleviin merkityksiin. Tämä prosessi on avoin ja kykenevä muuttumaan ja kehittymään. Prosessia tulla sukupuoliitetuksi ei voida erottaa muista tulonäkökohdista. (Alsop ym. 2002, 79 & 81.)

Sukupuolisensitiivisen kasvatuksen asema on viime aikoina noussut esiin ja keskustelu siitä on lisääntynyt. Asiaan on liittynyt myös väärinymmärryksiä siitä, mitä sukupuoliisensitiivisellä kasvatuksella tarkoitetaan. Horelli ja Saari (2002, 54) määrittelevät sukupuoliisensitiivisyyden kyvyksi tunnistaa sukupuolten erot ja erilaisuus eri konteksteissa. Sukupuolisensitiivisyydessä siis otetaan huomioon sukupuolinäkökulma sekä tiedostetaan sukupuoliin liittyvät tekijät eri konteksteissa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 24) mukaan opetuksen tulisi lähestymistavaltaan olla sukupuoliitietoista. Tämä ilmenee esimerkiksi siinä, että oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteitaan sekä valitsemaan jatko-opinnot omista lähtökohdistaan, tiedostaen samalla perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien mahdolliset vaikutukset. (POPS 2014, 24 & 28.)

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa siinä toimiviin ihmisiin. Toimintakulttuuria muovaavat tiedostetut ja tiedostamattomat tekijät, kuten aikuisten toimintatavan välittyminen oppilaille, jotka omaksuvat yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Toimintakulttuuria tulee pyrkiä kehittämään pohtimalla sen vaikutuksia, tunnistamalla ongelmakohtia sekä korjaamalla niitä. (POPS 2014, 26.) Yhteisö pyrkii arvoillaan ja käytänteillään edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja tukemaan oppilaita oman identiteetin muodostumisessa, sekä rohkaisee oppilaita muun muassa tekemään valintoja ilman sukupuoliin sidottuja roolimalleja. (POPS 2014, 24 & 28.)

Esiopetussuunnitelman opetussuunnitelman perusteissa (2014, 15) todetaan, että esiopetusympäristön pyrkimyksenä on tukea lasten tasa-arvoisuutta, johon kuuluu muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. ”Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyjään ja tehdä valintoja ilman sukupuoliesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia.” Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 19) sanotaan, että ”lapsilla tulee olla mahdollisuus

kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta.” Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää muun muassa tasa-arvoa ja moninaisuutta. Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä eli lapsia esimerkiksi rohkaistaan tekemään valintoja ilman sukupuoleen sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennakko-odotuksia. Lisäksi suunnitelmassa kehoitetaan pohtimaan, miten moninaisuuden liittyvät asenteet näkyvät toiminnassa ja puheissa. (Vasu 2016, 19 & 30.)

4 Tutkimusongelma ja metodologia

Tässä kappaleessa esittelen tutkimusongelmat, -tavat ja metodin, jotka ovat vaikuttaneet tähän tutkimukseen. Kerron, miten tutkimusongelmat ovat muodostuneet sekä miten olen päätenyt tekemiini ratkaisuihin esimerkiksi metodia valitessani. Lisäksi selitän millaiset käsitykset ihmisestä ja kasvatuksesta ovat vaikuttaneet tutkimuksen taustalla.

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimuksella on aina tarkoitus tai tehtävä, joka ohjaa tutkimuksen etenemistä ja tutkimuksen aikana tehtyjä valintoja (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 137). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millainen yhteys tanssilla ja sukupuolella on, sekä millaisia sukupuolittavia käytäntöjä tanssissa ilmenee.

Tutkimuskysymykset

1. *Millainen on sukupuolen ja tanssin yhteys Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoiden kokemana?*
 - a. *Miten sosiaaliset normit ja ympäristö vaikuttavat siihen, miten tanssin ja sukupuolen yhteys nähdään?*
2. *Millaista sukupuolittavaa käytäntöä tanssissa ilmenee Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoiden kokemana?*
 - a. *Millaista sukupuolittavaa puhetta tanssissa ilmenee?*
 - b. *Millaista sukupuolittavaa toimintaa ja tapoja tanssissa ilmenee?*

Kysymysten tarkoituksena on siis selvittää Oulun yliopiston kasvatustieteen tiedekunnan opiskelijoiden näkemyksiä tanssin ja sukupuolen yhteydestä, sekä heidän huomaamiaan sukupuolittavia käytäntöjä, joita tanssissa ilmenee.

Alun perin tutkimuskysymyksenä oli ”miten sukupuolitetut käytänteet ilmenevät tanssitunneilla”, mutta koin, että se rajasi liikaa tutkimusaihetta, eikä lopulta muutenkaan ollut toimiva tutkimuskysymys kyselylomakkeeseen saatujen vastausten aiheiden takia. Lopulliset kysymykset muodostuivat tutkimuksen edetessä, pääosin kyselylomakkeen kysymysten sekä aineiston ja teoriankeruun kautta. Kysymysten lopulliseen muotoutumiseen meni aikaa, eikä prosessi ol-

lut niin yksinkertainen kuin alussa luulin sen olevan. Vaikka alkuperäinen tutkimuskysymyksenä oli tiukasti rajattu, oli jo ennen tämän alkuperäisen kysymyksen muodostumista ollut tarkoituksenani tutkia asiaa laajemmin, kuten lopulta sitten teinkin.

Toisaalta Kiviniemen (2001, 71) mukaan laadullisessa tutkimuksessa rajaaminen on tärkeää, sillä se tukee selkeän tutkimusongelman muodostumista. Rajaamisessa näkyy myös tutkijan omat mielenkiinnon kohteet, mikä vaikuttaa muun muassa aineiston keruuseen ja saadun aineiston käsittelyyn sekä siihen, mikä aihe on tarkastelun keskipisteenä. ”Laadullinen aineisto ei siis sellaisenaan kuvaa todellisuutta, vaan todellisuus välittyy meille tulkinnallisten prismojen tai tarkasteluperspektiivien välittämänä” (Kiviniemi 2001, 71–72). Tässä tapauksessa liiallinen rajaaminen olisi todennäköisesti yksipuolistanut vastauksia ja rajannut niitä liian paljon.

4.2 Metodologia

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen, koska tutkimuksen lähtökohtana on kuvata ja selittää todellisuutta. Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti eli ilmiötä pyritään tarkastelemaan mahdollisimman monesta näkökulmasta. Tulokseksi saadaan selityksiä, jotka rajoittuvat johonkin aikaan ja paikkaan. ”Yleisesti todetaan, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä pikemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia (totuus)väittämiä.” (Hirsjärvi ym. 2009, 161.) Tämä tutkimus on kuvaileva, sillä sen tarkoituksena on selvittää ilmiössä, tässä tapauksessa tanssissa, esiin tulevia näkyviä käyttäytymismuotoja. Kuvaileva tutkimus esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista tai tilanteista ja dokumentoi ilmiöiden keskeisiä piirteitä. (Hirsjärvi ym. 2009, 139).

Jotta aineistossa olevat havainnot voidaan erottaa tutkimuksen tuloksista, tarvitaan selkeä tutkimusmetodi. ”Metodi koostuu niistä käytännöistä ja operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja, sekä niistä säännöistä joiden mukaan näitä havaintoja voi edelleen muokata ja tulkita, niin että voidaan arvioida niiden merkitystä johtolankoina” (Alasuutari 2011, 82). Hirsjärvi ym. (2009, 183) määrittelevät metodin sääntöjen ohjaamaksi menettelytavaksi, jonka avulla tavoitellaan ja etsitään tietoa tai pyritään ratkaisemaan jokin käytännön ongelma. Metodi auttaa tutkimuksen etenemisessä.

Tämä kyseinen tutkimus ei kuitenkaan edusta mitään tiettyä metodia, sillä mikään metodeista ei täysin sopinut tutkimaani asiaan. Niissä käsiteltiin sellaisia asioita, joita ei pystynyt soveltamaan kyselyyn saatuihin vastauksiin. Toisaalta minulle sanottiin laadullisen tutkimuksen kursilla, että tutkimusta ei ole välttämätöntä pakottaa metodiin, jos se ei sellaiseen sovi. Tämä tutkimus kuitenkin sisältää viitteitä fenomenologiasta. Pysin tarkastelemaan ihmisten kokemuksia tietyn ilmiön puitteissa sekä muodostamaan ymmärrystä ilmiöstä, mitkä ovat sekä laadullisen että fenomenologisen tutkimuksen piirteitä. Fenomenologia tutkii ihmisten kokemuksia eli ihmisen suhdetta omaan elämäntodellisuuteensa. Kokemus käsitetään ihmisen kokemuksellisenä suhteena omaan todellisuuteensa eli hänen elämismaailmaansa. Yksilön kokemuksissa ilmenevät hänen suhteensa toisiin ihmisiin, kulttuuriin ja luontoon. Kokemus muotoutuu merkitysten kautta ja merkitykset ovat lähtöisin yhteisöstä ja ympäristöstä, johon ihminen kasvaa ja kasvatetaan. Sekä merkitykset että niiden kautta muodostunut kokemus syntyvät vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja esimerkiksi eri kulttuuripiireissä on erilaiset elämismaailmat. Selvittämällä merkityskokonaisuuksien välisiä suhteita saadaan muodostettua kuva ilmiöstä. (Laine 2001, 26–27 & 41.)

Myös Rouhaisen (2014) mukaan kokemus sisältää merkityksellisyyttä ja on siis johonkin suhteessa olemista. Kokemus nousee aina jostain ja suuntautuu aina johonkin. Tanssimisessa kokemus voi suuntautua esimerkiksi liikkeiden hahmottamiseen. On tärkeää tiedostaa tanssimiseen liittyvä kokemuksellisuus, jotta hahmotetaan tanssimisen tapahtumat ja kohdataan sen merkityksellisyys. Fenomenologinen tanssintutkimus on erityisesti kiinnostunut tanssin aikana esiin nousevista kokemuksista. Sen ydinalueena voidaan pitää tanssin luonteen jäsentämistä sen synnyttämien havaintojen perusteella. Lisäksi ”sillä on pyritty vastaamaan kysymykseen, mitä tanssi on itse tanssimisesta käsin tarkasteltuna.” (Rouhiainen 2014.)

4.3 Ihmiskäsitys ja kasvatuskäsitys

Tutkijan tulee tutkimusta tehdessään pyrkiä tiedostamaan ne ajatukset ja näkemykset, jotka ohjaavat tutkimuksen alkuasetelmia ja sen etenemistä (Varto 1992, 31). Esimerkiksi tutkijan ihmiskäsitys ohjaa sitä, miten tutkimus muodostuu. Ihmiskäsitys ilmenee muun muassa kielellisenä ilmaisuna tai toimintana (Hirsjärvi 1982, 7). Tässä kappaleessa olen pyrkinyt tuomaan esiin omat näkemykseni kasvatuksesta ja ihmisyydestä, jotka ovat vaikuttaneet tutkimuksen taustalla.

Rauhalan (2014, 18) mukaan yleiskielessä ihmiskäsityksellä tarkoitetaan perusasennoitumistamme ihmiseen. Perusasennoitumiseen vaikuttavat muun muassa kulttuuri, aiempi tietomme asiasta, kokemukset ja uskomukset. Varto (1992, 31) määrittelee ihmiskäsityksen käsitykseksi siitä, ”mitä ihminen on, kuinka ihminen voidaan erottaa muista ilmiöistä ja olioista ja mitkä ovat ne ihmiselle tyypilliset piirteet, joita ei voi ohittaa ihmisestä puhuttaessa.” Ihmiskäsitys tarkoittaa siis asennoitumistamme ihmiseen ja ihmisyyteen, sekä näiden käsitteiden ymmärtämistä. Sen pohjana ovat arvot, ja nämä arvot ohjaavat kasvatusta. Ihmiskäsityksen kautta siis perustellaan kasvatusta. Kasvattajan ihmiskäsitys liittyy yhteiskunnan yleiseen ihmiskäsitykseen, ja yhteiskunnan yleinen ihmiskäsitys taas liittyy kulttuurin laajempaan ihmiskäsitykseen. (Hirsjärvi 1982, 5.)

Humanistinen ihmiskäsitys arvostaa ihmistä ja sivistystä. Tavoitteena on toiminta, joka ei estäisi yksilöä kehittämästä itseään, ja pyrkimyksenä on vapautua kaikenlaisista pakotteista. Yksilö pyrkii toimimaan itsenäisesti ja vapaasti, ja on luottavainen ympäristöönsä. Koulutus- ja kasvatustajiemme nykyiset lähtökohdat ovat humanistisessa ihmiskäsityksessä. (Ahvenainen, Ikonen & Koro 2001, 14–15.) Siten humanistinen ihmiskäsitys toimii usein myös opettajien ja kasvattajien lähtökohtana, sillä heidän tulisi pohjata toimintansa koulutus- ja kasvatustajiemme laatimien suunnitelmien perusteella.

Ihmisen olemassaolo voidaan jakaa kolmeen osaan, situationaalisuuteen, kehollisuuteen ja tajunnallisuuteen. Nämä kolme osaa liittyvät vahvasti toisiinsa ja muodostavat holistisen ihmiskäsityksen. Situationaalisuus on olemassaoloa suhteessa todellisuuteen, eli miten ihmisen oma elämä on yhteydessä ympäröivään maailmaan ja todellisuuteen. Tilannepohjaisiin asioihin eli tilanteisiin voidaan joko tietoisesti vaikuttaa tai ei. Tilanteisiin voivat tiedostamattomasti vaikuttaa esimerkiksi yksilön ja ympäristön arvot ja normit. Kehollisuus on orgaanista olemassaoloa, jossa kaikki tapahtumat ovat konkreettisia. Elämä on orgaanisen olemassaolon olemus. Tajunnallisuus on psyykkis-henkistä olemassaoloa. Siihen kuuluu elämys (tunteet ja kokemukset) ja mieli (merkitykset ja ajatukset), ja ne voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia. (Rauhala 2014, 32–34.)

Kasvatustajiemme käsityksellä tarkoitetaan sitä, millaisena kasvatustajiemme nähdään ja, mikä määrittelee kasvatustajiemme. Kasvatustajiemme ohjaa kasvattajien toimintaa ja toimii sille perustana ihmiskäsityksen tavoin. Viittala (2006, 28) määrittelee lapsuuden sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuneeksi ilmiöksi, joka on yhteydessä ympäröivään kulttuuriin ja yhteiskuntaan, ja joka muodostuu vuo-

rovaikutuksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 19) mukaan ”varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.” Lapsi nähdään aktiivisena itsenäisenä toimijana ja ”lasta ohjataan muodostamaan omia mielipiteitään ja arvioimaan kriittisesti vallitsevia ajattelu- ja toimintatapoja” (Vasu 2016, 21). Myös esiopetussuunnitelman perusteissa (2014, 23) lapsi nähdään aktiivisena ja itsenäisenä toimijana, ja lapsia kannustetaan oma-toimiseen kokeilemiseen ja tekemiseen.

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (2014, 15) sanotaan, että ”perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on.” Suunnitelmassa korostetaan muun muassa oppilaan osallisuutta, kokemuksia, identiteetin, ihmiskäsityksen, maailmankuvan ja -katsomuksen rakentamista sekä suhteiden luomista sekä itseensä että ympäröivään maailmaan. (POPS 2014, 15.)

Nykyinen kasvatus- ja oppimisenäkemys pohjautuvatkin pitkälti lapsen näkemiseen yksilöllisenä, itsenäisenä ihmisenä ja toimijana. Esimerkiksi Deweyn mukaan on tärkeää tukea lapsen omaa aktiivisuutta. Hän korostaa myös lapsilähtöisen toiminnan merkitystä kasvatuksessa. (Dewey n.d., 78–80.) Aiemmin käytössä olivat enemmän lapsikeskeiset toimintatavat kuin lapsilähtöisyys. Lapsilähtöistä toimintaa on kuitenkin painotettu paljon viime aikoina ja sen asema kasvatuksessa on ollut näkyvämpi. Myös kokemuksellisuus on saanut huomiota viime aikoina ja lasten kokemuksia on tutkittu enemmän.

5 Tutkimuksen toteutus ja analyysimenetelmä

Tässä kappaleessa kerron, miten aineisto on kerätty, miten tutkimus on edennyt sekä yleisesti siitä, millainen aineisto on. Kerron, mitkä asiat ovat vaikuttaneet tutkimukseni kulkuun. Lisäksi kerron menetelmästä, jolla olen analysoinut aineiston sekä omasta soveltamisestani analyysissä. Perustelen myös, miksi olen päätenyt kyseisiin ratkaisuihin käsitellä aineistoa ja toteuttaa tutkimusta.

5.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimuksen aineisto on kerätty helmikuussa 2017 Webropol-kyselylomakkeen avulla (LIITE 1). Lähetin kyselyn saatesähköpostineen Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoille tiedekunnan sähköpostilistan kautta (LIITE 2). Rajasin vastaajat näin, koska koin asian koskevan tulevia kasvattajia ja olevan heitä kiinnostava sekä tiesin useilla alalla opiskelevilla olevan kokemusta tanssista. Aikuiset pystyvät myös lapsia todennäköisemmin pohtimaan tarkemmin, miten sukupuoli näkyy tanssissa.

Kyselyyn vastasi yhteensä 46 henkilöä, joista kaksi (2) oli miehiä ja loput 44 naisia. Vastaajien ikä vaihteli 20–54 vuoden välillä, mutta suurin osa (80%) vastaajista oli 20–30-vuotiaita. Vastaajista suurin osa (76%) on harrastanut tai harrastaa tällä hetkellä tanssia ja muutama vastaajista opettaa tai on opettanut tanssia. Vastaajista yksitoista (11) ei ole koskaan harrastanut tanssia tai on harrastanut sitä erittäin vähän (esim. pari tanssikurssia/-leiriä) ja heidän kokemuksensa rajoittuvat heidän itsensä mukaan yleensä kotona ja baareissa tanssimiseen. Arvoisin myös vastaajien kesken kaksi Finnkinnon elokuvalippua, mutta en usko sen vaikuttaneen paljoa tutkimukseen osallistumiseen, sillä monet vastanneista eivät osallistuneet arvontaan. Useat vastaajat kommentoivat lomakkeen ”muuta”-osiossa aiheen olevan tärkeä.

”Erittäin tärkeä aihe, jota olen itse joutunut pohtimaan vuosikymmenten ajan niin koulussa kuin kotonakin. Koulujen käytännöt tahtovat muuttua hitaasti, mutta ne eivät muutu, jos "tehdään niin kuin meillä ennenkin". Rohkeasti vain nostamaan asiaa esille - myös vanhemmat opettajat ja huoltajatkin voivat muuttua ja muuttaa käsityksiään, kun ne ensin vain itse tiedostaa! Virheistä oppii!” (Vastaaja)

Kyselylomakkeen kysymykset olivat puolistrukturoituja ja jokaisen kysymyksen vastauskenttä oli avoin, koska tarkoituksena oli tutkia vastaajien omia kokemuksia, joita on helpoin kuvailla omin sanoin.

Jos halutaan tutkia ihmisten luomia merkitysrakenteita, tulee aineistona olla tekstiä, jossa he puhuvat asiasta omin sanoin. Tällä varmistetaan, että ihminen kuvaa kokemuksiaan siten kuin hän on ne kokenut, omasta näkökulmastaan käsin. Vastauksista etsittävien havaintojen määrää pyritään rajoittamaan hallittavammaksi jo lomakkeen suunnitteluvaiheessa, sillä lomakkeelle päätyvät lopulta vain kysymykset, jotka ovat tutkijalle kiinnostavia ja olennaisia tutkimuskysymysten kannalta. (Alasuutari 2011, 51 & 83.)

Pyrin olemaan johdattelematta vastaajia kysymyksenasettelulla, koska halusin kerätä vastauksia, joissa haastateltavat ovat omin sanoin kuvailleet näkemyksiään. Esimerkiksi Laineen (2001, 35) mukaan haastattelukysymysten tulisi olla avoimia, jotta ne ohjaisivat mahdollisimman vähän vastausta, vaikka avoimetkin kysymykset jossain määrin ohjaavat haastateltavan vastauksia. Vaikka kysymykset olivat avoimia, annoin kyselylomakkeella kuitenkin esimerkkejä sukupuolittavasta puheesta, toiminnasta ja tavoista, koska nämä käsitteet voivat muuten olla epäselviä. Olin pohtinut lomakkeen kysymyksiä aiemmin yksin, mutta lopulliset kysymykset muodostuivat eräässä graduseminaarissa joulukuussa 2016, jossa pohdimme ryhmän kanssa, mitkä olisivat hyviä tutkimuskysymyksiä. Tein myös pilottikyselyn joulukuussa 2016 kahdelle ystävälleni näitä kysymyksiä käyttäen, mutta pilottikyselyssä ei ilmennyt mitään kysymyksiin vaikuttavaa.

Sukupuolen, sukupuoliroolien ja tanssin käsitteet, sekä kiinnostus tanssin ja sukupuolen välistä suhteesta ohjasivat pääosin kyselylomakkeen tekoa. Lomakkeen teoriaa ja tekemistä ohjasivat myös omat ennakkotietoni aiheesta, taustakirjallisuus sekä aiempi tieto tanssista ja tanssikasvatuksesta, jonka keräsin kandidaatintutkielmaani varten. Teoreettinen viitekehys määrää myös, millaista aineistoa kerätään ja miten se analysoidaan (Alasuutari 2011, 83). Tutkimukseni analyysi on teoriasidonnaista, sillä teoria toimii apuna myös analyysin etenemisessä, mutta ei nouse teoriasta tai pohjaudu siihen. Analyysin osat valitaan aineistosta, mutta aikaisempi tieto ohjaa tai auttaa analyysia, ja siinä näkyy aikaisemman tiedon vaikutus. Tutkija siis pyrkii yhdistelemään valmista teoriaa ja aineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 98; Eskola 2001, 137.)

5.2 Sisällönanalyysin vaiheet

Aineiston analyysitavan valinta oli aluksi vaikeaa, sillä kerättyä aineistoa olisi pystynyt käsittelemään useammallakin eri analyysitavalla. Päädyin tekemään sisällönanalyysia, koska koin sen olevan sopivin tapa analysoida aineistoa, kuin esimerkiksi diskurssianalyysi olisi ollut. “Sisällönanalyysissä etsitään tekstin merkityksiä ja diskurssianalyysissa analysoidaan, miten näitä

merkityksiä tekstissä tuotetaan” (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106). Tarkoitukseni olikin etsiä itse merkityksiä, ei merkitysten tuottamistapoja. Toisaalta sisällönanalyysia voidaan pitää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91).

Sisällönanalyysilla voidaan myös löytää yhteyksiä asioiden välillä (Payne & Payne 2004, 53). Tuomen ja Sarajärven (2009, 105) mukaan Grönfors (1982, 161) toteaa, että sisällönanalyysillä aineisto saadaan järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. Päätavoitteenani oli kuitenkin ymmärtää ilmiötä ja sen sisältämiä asioita ja siinä auttoi aineiston järjestäminen järkeväksi kokonaisuudeksi. Pyrin luomaan aineiston avulla kuvauksen ilmiöstä kadottamatta aineiston sisältämiä informaatiota. Aineisto oli monipuolinen ja kaikkien vastaajien tekstit niin erilaisia, että koin saavani sisällönanalyysillä selkeyttä kokonaisuuteen.

Laadullisessa analyysissä pyritään tarkastelemaan asioita kokonaisvaltaisesti, jolloin yhtenä analysoinnin tavoitteena on löytää keskeiset tutkimuskohdetta kuvaavat ydinkategoriat, joihin aineiston analysointi perustuu. Vaikka havaintoja yhdistellään kategorioiksi, pelkistämisen tavoitteena ei kuitenkaan ole määrittellä tyyppitapauksia tai keskivertoyksilöitä. Lisäksi Alasuutarin mukaan raakahavainnot olisi pyrittävä pelkistämään mahdollisimman suppeaksi havaintojen joukoksi, koska se selkeyttää kokonaisuutta ja tuo esiin pääasiat. (Alasuutari 2011, 42–43; Kiviniemi 2001, 78).

Olen analyysissani soveltanut Tuomen ja Sarajärven teoksessa olevaa Kyngäksen ja Vanhasen (1999) sisällönanalyysin vaiheiden kuvausta. Heidän mukaansa sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe on aineiston alkuperäisilmaisujen pelkistäminen eli aineistosta etsitään tutkimusongelmaan vastaavia lauseita ja ilmauksia. Toisessa vaiheessa pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään kategorioiksi, jotka nimetään. Alakategorioiden muodostamisen jälkeen näitä alakategorioita yhdistellään toisiinsa eli muodostetaan yläkategorioita, jotka taas nimetään. Lopuksi yläkategoriat yhdistetään yhdeksi kategoriaksi. Näiden kategorioiden avulla vastataan tutkimusongelmaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 102–103.) Olen myös laskenut samanlaisten ilmaisujen määrät, koska halusin tietää, moniko vastaaja on havainnut samoja ilmiöitä. Summatiiviseen sisällönanalyysiin kuuluu sisällön tai avainsanojen laskemista, jota olen tehnyt tässä tutkimuksessa (Hsieh & Shannon 2005, 1283). Tutkimus sisältää siten kvantitatiivisia eli määrällisiä piirteitä, mutta keskittyy laadulliseen tutkimukseen.

Tyypittelyssä kootaan havainnollistavat tyypilliset asiat yhteen ja siten tiivistetään aineisto. Teemoittelussa aineisto pilkotaan ja järjestetään uudelleen aihepiirien mukaan, jolloin saadaan

tutkimusongelmaan vastaavia teemoja eli olennaisia aiheita. Alasuutarin (2011, 43) mukaan on tärkeä pyrkiä pelkistämään raakahavainnot mahdollisimman suppeaksi joukoksi, koska ”jos tehdään paljon erotteluja ja tyypittelyjä, on jokseenkin vaikeaa muotoilla sellaista poikkeukse-
tonta sääntöä, jolla nämä erot liittyvät toisiinsa.” Hänen mukaansa nämä erot antavat usein joh-
tolankoja siitä, mistä asia johtuu tai mikä tekee sen ymmärrettäväksi. Tämä tutkimus sisältää
sekä teemoittelua että tyypittelyä.

5.3 Oma soveltamiseni analyysin vaiheisiin

Analyysia aloittaessani kokosin kaikki saamani vastaukset yhdeksi tiedostoksi, jossa oli yh-
teensä 21 sivua analysoitavaa tekstiä. Ensimmäisessä analyysivaiheessani luin vastaajien tekstit
läpi useaan kertaan niitä analysoimatta muodostaakseni niistä jonkinlaisen kokonaiskäsityksen.
Tämä auttoi hahmottamaan tekstien sisältöä sekä sitä, miten minun kannattaa alkaa toteuttaa
varsinaista analyysiprosessia.

Toisessa vaiheessa keräsin aineistosta esiin nousseet aiheita koskevat asiat ja ilmaukset ranska-
laisiksi viivoiksi ilman järjestelyä eli keräsin raakahavainnot aineistosta. Vastauksissa oli var-
sinaisen pääkohdan lisäksi myös asian tai tapahtuman laajempaa kuvailua, jonka pyrin parhaani
mukaan tiivistämään menettämättä kuitenkaan asiasisältöä. Tiivistäminen oli tarpeellista vas-
tausten ja siten havaintojen ymmärrettävyyden vuoksi.

Kolmannessa vaiheessa ryhmittelin keräämäni havainnot aihealueittain alakategorioihin. Yh-
distelin samoja aiheita, esimerkiksi kun sama asia oli ilmaistu eri sanoin. Jotkin ilmaukset eivät
kuitenkaan sopineet saman kategorian alle, vaikka muistuttivat toisiaan, ja sen seurauksena syn-
tyi uusia kategorioita. Jouduin myös myöhemmin ryhmittelemään uudelleen joitain havaintoja,
koska ne sopivat paremmin johonkin toiseen kategoriaan. Kolmas ja neljäs vaihe menivät osit-
tain päällekkäin, sillä neljännessä vaiheessa loin yläkategoriat alakategorioille, ja tämä tapahtui
osittain samalla kun loin alakategorioita. Neljännessä vaiheessa myös loin yläkategorioista lo-
pulliset pääkategoriat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Käytin näissä vaiheissa kategori-
oiden luomisessa apuna taulukoita, joita oli ennen asioiden tiivistämistä ja uudelleen järjestä-
mistä yhteensä noin 18 sivua.

Viidennessä vaiheessa vastasin tutkimuskysymyksiin muodostamieni kategorioiden kautta.
Tämä vaihe oli arvioimaani helpompi, sillä kuvittelin tutkimustulosten ja teorian yhdistämisen

olevan vaikeampaa kuin se lopulta oli. Tietysti tässä auttoi paljon aiemmat tiedot ja teoria aiheesta sekä samalla tätä tutkielmaa varten tekemäni teoriankeruu. Kuudenneksi vaiheeksi muodostui vielä tulosten analysointi ja johtopäätösten tekeminen. Kuudes vaihe ei sinällään ollut vaikea, mutta minulla meni siihen aikaa, koska en tiennyt, miten asiat olisi ollut järkevintä selittää ymmärrettävästi auki.

6 Tutkimustulokset

Tässä kappaleessa esitän keräämieni havaintojen tulokset, tekemäni taulukot sekä kategorisoinnin kautta saamani vastaukset tutkimuskysymyksiin. Esitän myös, montako mainintaa eli raa- kahavaintoa kyselyn vastauksissa oli eri pää- ja alakategorioissa. Saadut tulokset eivät välttämättä edusta vastaajien omia mielipiteitä, vaan ovat asioita, joita he ovat kuulleet, nähneet tai kokeneet. Nämä tulokset eivät myöskään välttämättä kuvaa muiden näkemyksiä asioista.

6.1 Sukupuolen ja tanssin yhteys

Kyselylomakkeen kysymykseen tanssin ja sukupuolen yhteydestä vastasi 46 henkilöä. Kymmenen (10) näistä olivat sitä mieltä, että tanssiminen kuuluu kaikille sukupuolesta riippumatta ja näistä kymmenestä seitsemän (7) mielestä sukupuoli ja tanssi eivät liity toisiinsa. Tähän kysymykseen liittyviä asioita löytyi myös sukupuolittavan puheen ja toiminnan kysymyksistä. Taulukossa 1 olen esittänyt ensimmäiseen tutkimuskysymykseen saamani vastaukset kategorioiden kautta.

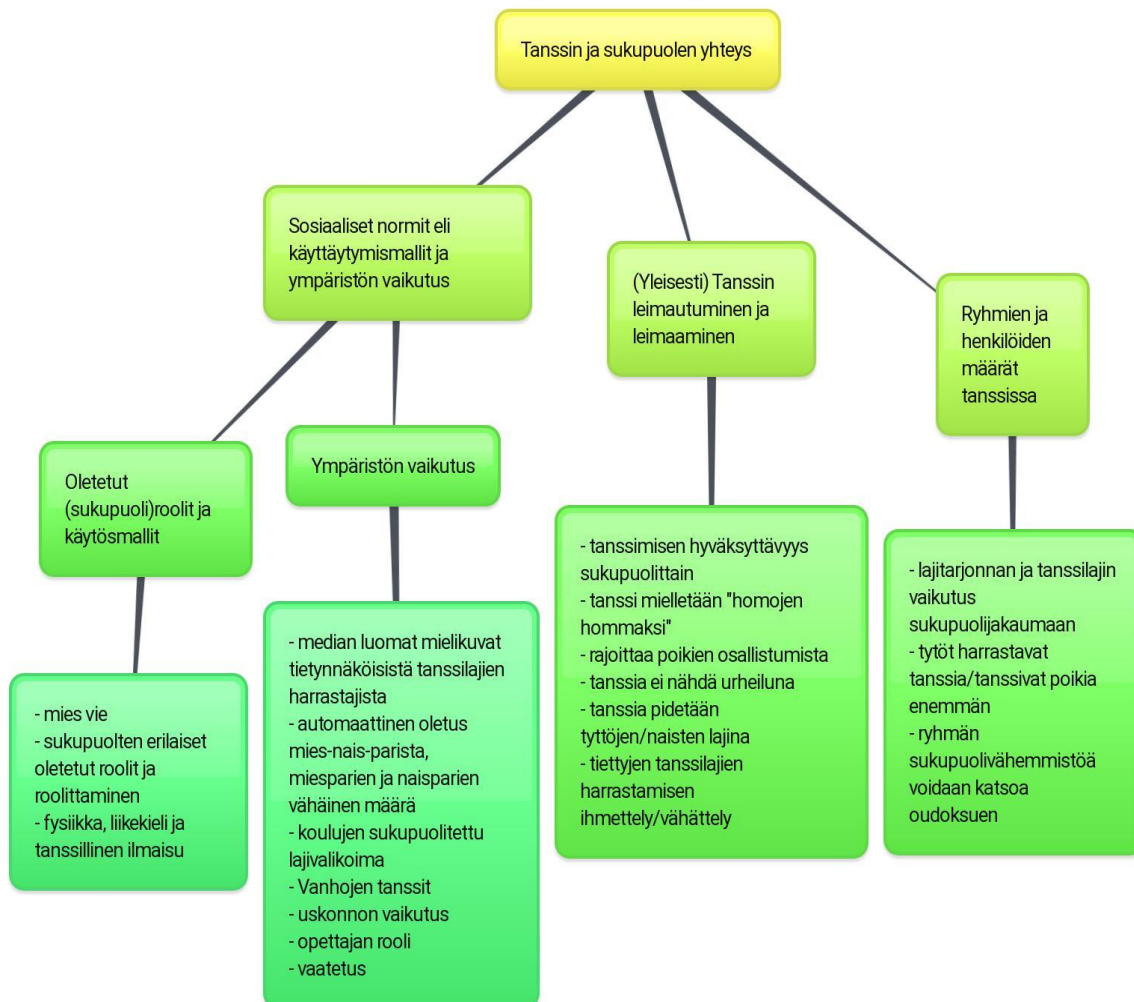
Taulukko 1. Tanssin ja sukupuolen yhteys

Kategoriat: (Yleisesti) Tanssin leimautuminen ja leimaaminen (45 mainintaa) Ryhmien ja henkilöiden määrät tanssissa (25 mainintaa)	Päätutkimuskysymys Tanssin ja sukupuolen yhteys (130 mainintaa) 70 (pää) + 60 (ala)
Oletetut (sukupuoli)roolit ja käytösmallit (39 mainintaa) Ympäristön vaikutus (21 mainintaa)	Alakysymys: Sosiaaliset normit eli käyttäytymismallit ja ympäristön vaikutus (60 mainintaa)

Mainintoja tanssin ja sukupuolen yhteydestä löytyi vastauksista 130 kappaletta, joista 60 liittyi kysymykseen sosiaalisista normeista ja ympäristön vaikutuksesta. Vastaajien mukaan tanssin ja sukupuolen yhteys näkyi tanssin leimautumisessa ja leimaamisessa (45 mainintaa), ryhmien ja henkilöiden määrinä tanssissa (25 mainintaa), oletetuissa (sukupuoli)rooleissa ja käytösmalleissa (39 mainintaa) sekä ympäristön vaikutuksessa (21 mainintaa) (Taulukko 1). Oletetut (sukupuoli)roolit ja käytösmallit (39 mainintaa) sekä ympäristön vaikutus (21 mainintaa) vastaavat alakysymykseen sosiaalisista normeista ja ympäristön vaikutuksesta.

Kuviossa 1 on kuvattuna, miten vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseen on muodostettu sisällönanalyysin avulla.

Kuvio 1. Tanssin ja sukupuolen yhteys

created with www.bubbl.us

Tanssin leimautumisen ja leimaamisen kategoriaan muodostui alakategorioiksi tanssimisen hyväksyttävyyden sukupuolittain (9 mainintaa), tanssi mielletään "homojen hommaksi" (2 mainintaa), leimaaminen rajoittaa poikien osallistumista (2 mainintaa), tanssia ei nähdä urheiluna (2 mainintaa), tanssia pidetään tyttöjen/naisten lajina (15 mainintaa) ja tiettyjen tanssilajien harrastamisen ihmettely, vähättely ja sukupuolittaminen (lavatanssit, baletti, breikki) (15 mainintaa) (LIITE 3 Taulukko 3).

Yleiseen tanssin leimautumiseen liittyi esimerkiksi se, onko tanssi hyväksyttävämpää miehille kuin naisille, mutta tämäkin oli tanssilajikohtaista (6 mainintaa). Esimerkiksi baletin harrastaminen oli "sopivampaa" naisille kuin miehille. Tanssin mieltämiseen naisten lajina kuuluu

muun muassa se, että tanssi nähdään naisten lajina tai naisellisena (11 mainintaa) ja oman var-
talon esittelynä, naisellisuuden korostamisena liikkein (3 mainintaa). Tässä kategoriassa mai-
nittiin toisaalta myös asenteiden muuttumisesta avoimemmiksi (2 mainintaa).

"Naisilla [on] enemmän vapauksia, tanssiminen nähdään jotenkin naisellisena, vaikka näin ei ole.
Koen tämän olevan seurausta historiasta, vahva mies ei puhu, pussaa tai tanssi." (Vastaaja)

"Jos nainen tanssii, se on ihan normaalia, mutta jos mies tanssii, se on joko tosi outoa tai tosi
cool." (Vastaaja)

Ryhmien ja henkilöiden määrät tanssissa -kategorian alakategorioita ovat lajitarjonnan ja tans-
silajin vaikutus sukupuolijakaumaan (8 mainintaa), tytöt harrastavat tanssia/tanssivat poikia
enemmän (16 mainintaa) ja ryhmän sukupuolivähemmistöä voidaan katsoa oudoksuen (1 mai-
ninta). Esimerkiksi joitain tanssilajeja tarjotaan vain tytöille ja joitain pojille.

"Tanssi liitetään usein tyttöihin, mikä näkyy esimerkiksi suoraan harrastajamäärissä. Suurin osa
tanssinharrastajista on tyttöjä, koska pojilta tanssinaloittaminen vaatii kovempaa itseluottamusta,
sillä he joutuvat usein helpommin ulkopuolisen arvostelun kohteeksi kuin tytöt." (Vastaaja)

Oletetut (sukupuoli)roolit ja käytösmallit -kategorian alakategorioita ovat mies vie (18 mainin-
taa), sukupuolten erilaiset oletetut roolit ja roolittaminen, joka oli tosin lajikohtaista (paritanssi
vs. nykytanssi) (11 mainintaa) sekä fysiikka, liikekieli ja tanssillinen ilmaisu (10 mainintaa).
Esimerkiksi fysiikkaan, liikekieleen ja tanssilliseen ilmaisuun kuului erilaiset tanssiliikkeet su-
kupuolilla. Sukupuolten oletetuissa rooleissa mainittiin esimerkiksi naisen roolien erot ja dyna-
miikka paritanssissa, baletissa ja latinossa sekä miehen näkeminen vahvana kaikissa lajeissa.

"Tanssissa mielestäni mies näyttäytyy usein vahvempana osapuolena, jonka tehtävänä on viedä
tanssia tai muulla tavoin osoittaa voimaansa." (Vastaaja)

Ympäristön vaikutus -kategoriaan kuuluvat median luomat mielikuvat tietynnäköisistä tanssi-
lajien harrastajista (1 maininta), automaattinen oletus mies-nais-parista, miesparien ja naispa-
rien vähäinen määrä (4 mainintaa), koulujen sukupuolitettu lajivalikoima (3 mainintaa), Van-
hojen tanssit (3 mainintaa), uskonnon vaikutus (2 mainintaa), opettajan rooli (4 mainintaa) ja
vaatetus (4 mainintaa).

"Kun lukiossamme pidettiin vanhojen tanssit, enemmistön ollessa tyttöjä (jolloin kaikille ei riit-
tänyt poikapartneria) jotkut tanssivat tyttö–tyttö pareina. Tämä oli kuitenkin kaikille viimeinen
vaihtoehto, sillä sosiaalinen normi oli, että parina on tyttö–poika." (Vastaaja)

Vaatetuksesta mainittiin naisten ja miesten perinteisten tanssiasujen erot. Vanhojentanssit -kategoriassa mainittiin, miten päämääränä on muodostaa tyttö–poika-pareja ja miten sosiaalisen normin mukaan olisi ollut noloa tanssia tyttöparina. Koulujen sukupuolitetusta lajivalikoimasta mainittiin muun muassa, miten tytöillä oli liikuntatunneilla enemmän tanssia ja rytmiikkaa kuin pojilla, ja miten pojat saivat pelata enemmän esimerkiksi sählyä ja jalkapalloa.

6.2 Sukupuolittavat käytännöt tanssissa

Kysymykseen tanssissa esiintyvistä sukupuolittavista puheesta vastasi 46 henkilöä ja sukupuolittavista tavoista ja toiminnasta koskevaan kysymykseen vastasi 43 henkilöä. 46 vastaajasta seitsemän (7) ei ollut havainnut sukupuolittavaa puhetta ja 43 vastaajasta 15 ei ollut havainnut sukupuolittavaa toimintaa ja yksi (1) ei osannut sanoa.

Niistä, josta eivät olleet havainneet sukupuolittavaa toimintaa yksi (1) mainitsi mahdolliseksi syyksi pelkkien naisten kesken tanssimisen ja yksi (1) mainitsi arvostelun perustuvan enemmän muihin fyysisiin ominaisuuksiin. Kolmen (3) vastaajan mielestä negatiivinen puhe ja toiminta ovat kuitenkin vähentyneet ja tanssin arvostus on kasvanut, ja yksi vastaajista (1) sanoi sukupuolittavan puheen tulevan ennemminkin niiden suusta, jotka eivät ole tanssijoita. Taulukossa 2 olen esittänyt toiseen tutkimuskysymykseen saamani vastaukset.

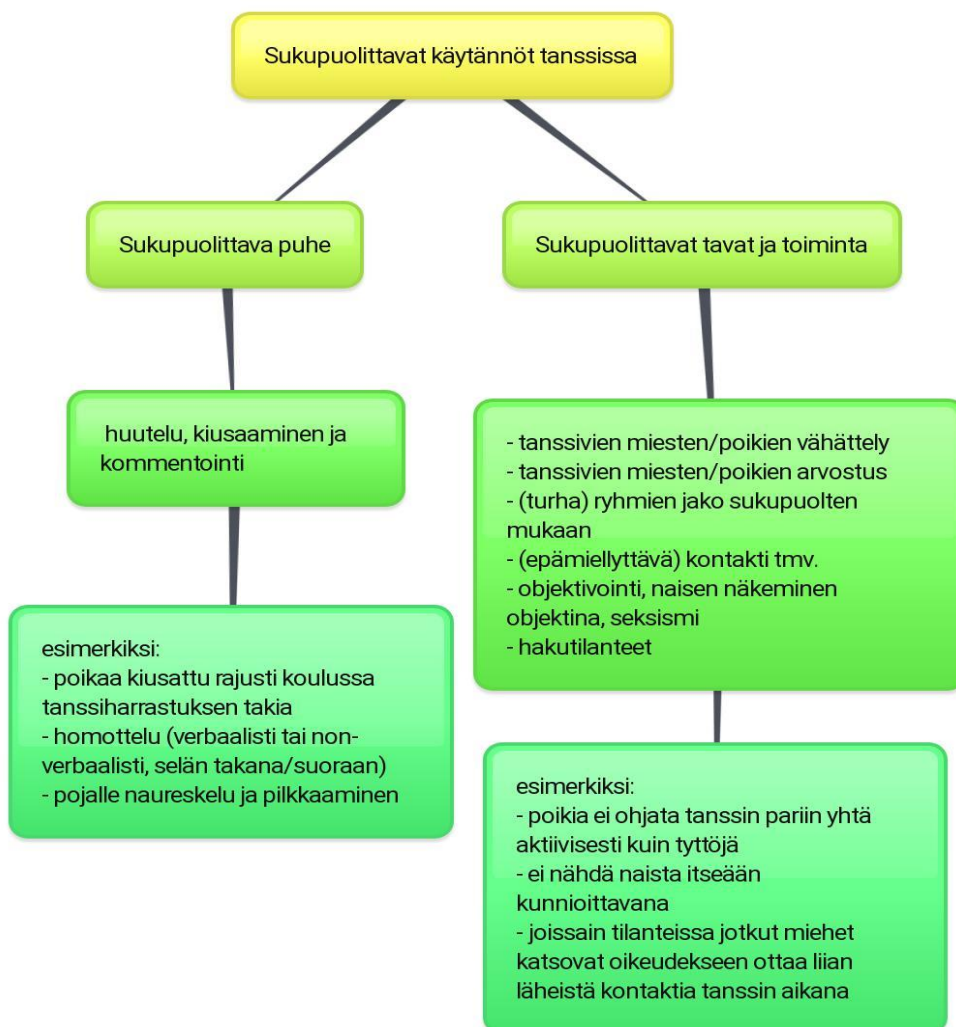
Taulukko 2. Sukupuolittavat käytännöt tanssissa

- Huutelu, kiusaaminen ja kommentointi (23 mainintaa)	Sukupuolittava puhe (23 mainintaa)
- Tanssivien miesten/poikien vähättely (16 mainintaa) - Tanssivien miesten/poikien arvostus (4 mainintaa) - (Turha) ryhmien jako sukupuolten mukaan (1 maininta) - (Epämiellyttävä) kontakti tmv. (6 mainintaa) - Objektivointi, naisen näkeminen objektina, seksismi (7 mainintaa) - Hakutilanteet (5 mainintaa)	Sukupuolittavat tavat ja toiminta (40 mainintaa)

Mainintoja sukupuolittavista käytännöistä oli 62 kappaletta, joista 22 liittyi sukupuolittavaan puheeseen ja 40 sukupuolittaviin tapoihin ja toimintaan. Sukupuolittava puhe tuli esiin huuteluna, kiusaamisena ja kommentointina, joka tapahtui joko selän takana tai suoraan (23 mainintaa). Sukupuolittavat tavat ja toiminta ilmenevät tanssivien miesten ja poikien vähättelynä (17 mainintaa), mutta toisaalta myös heidän arvostamisenaan (4 mainintaa), turhana ryhmien jaot-
teluna sukupuolen mukaan (1 maininta), epämiellyttävänä kontaktina (6 mainintaa), objekti-
vointina (7 mainintaa) ja hakutilanteissa (5 mainintaa) (Taulukko 2).

Kuviossa 2 näkyy, miten vastaus toiseen tutkimuskysymykseen ja sen alakysymyksiin on muodostettu.

Kuvio 2. Sukupuolittavat käytännöt tanssissa

created with www.bubbl.us

Sukupuolittavan puheen vastauksissa huutelusta, kiusaamisesta ja kommentoinnista tuotiin esiin muun muassa, miten poikia on kiusattu rajustikin tanssiharrastuksen vuoksi (1 maininta), suoraan tai selän takana tapahtunut homottelu (8 mainintaa), miesten haukkuminen naismaisiksi tai nössöiksi jos harrastavat tanssia (6 mainintaa), tanssimiselle tai tanssityylille naureskelu ja pilkkaaminen (3 mainintaa) sekä ryhdin tai muun ulkoisen olemuksen kommentointi (3 mainintaa) (LIITE 4 Taulukko 4).

"Pojille on varmaan kova kynnys varsinkin isompana tanssia, etenkin balettia. Balettia tanssivia poikia voidaan "homotella" ymv. Vaatii vahvaa luonnetta, ettei anna sen vaikuttaa, jos jatkaa tanssia." (Vastaaja)

Sukupuolittavien tapojen ja toiminnan kategoriassa tanssivien miesten ja poikien vähättely ilmeni muun muassa siinä, että poikia ei ohjata tanssin pariin yhtä aktiivisesti kuin tyttöjä, vaikka pojat näin haluaisivat (1 maininta), oletuksena, että miehet eivät osaa tai halua tanssia ja asialle naureskelu (6 mainintaa) sekä miehiä ja poikia ei huomioida tanssitunneilla (3 mainintaa).

Oletuksessa siitä, että miehet eivät osaa tai halua tanssia mainittiin esimerkiksi, että liikuntatunneilla heidän ei ole pakko osallistua tanssiin (2 mainintaa). Esimerkkinä miesten ja poikien vähäisestä huomioinnista tanssitunneilla mainittiin, että heidät jätettiin oman onnensa nojaan tai ei annettu tarpeeksi ohjausta (2 mainintaa). Tanssivia miehiä toisaalta myös arvostettiin, koska he muun muassa omistautuivat tanssiharrastukselleen (2 mainintaa) ja hyvin tanssiva mies jäi mieleen (2 mainintaa).

"Harrastukseni parissa olen huomannut, että usein pojat jotka harrastavat tanssia ovat hyvin sitoutuneita, varsinkin vanhempana. Ehkä siksi, että poikien on luultavasti tarvinnut kyseenalaistaa ja perustella harrastustaan tyttöjä enemmän, jolloin vain ne ovat jääneet jotka todella haluavat harrastaa." (Vastaaja)

Objektivointiin ja seksismiin kuului muun muassa striptease-tanssin tai muun vastaavan tanssin näkeminen "alempiarvoisena", vaikka harrastaminen oli oma päätös (1 maininta). Tähän kuului myös se, että naista ei nähty itseään kunnioittavana, jos harrastaa stripteasea, twerkkausta tai muuta vastaavaa lajia (3 mainintaa) sekä, että miestä ei objektivoida samalla tavalla kuin naista, mutta toisaalta miehet kuitenkin esitetään miehuuttaan tanssin kautta korostavina.

"Stereotyyppinen ajattelu on, että tanssi on "naisten hetkutusta", ei urheilua, vaan ainoastaan oman vartalon esittelyä." (Vastaaja)

Hakutilanteissa mainittiin, miten voidaan kokea oudoksi, jos samaa sukupuolta oleva tulee hakemaan tanssiin, naisten ja miesten erilliset haut (3 mainintaa) sekä tilanteet joissa ei tule haetuksi, eikä kehtaa tanssia samaa sukupuolta olevan kanssa, koska se ei ole normi.

"Ehkä lähimmäksi tuota on tilanne jossa ei tule haetuksi. Naiset saattavat silloin tanssia keskenään, mutta ei tule mieleen, että miehet olisivat parittomaksi jäätyään pistäneet valssiksi. Eli miehet eivät edes hätätapauksessa hae miestä paritanssiin." (Vastaaja)

Maininta turhasta ryhmien jaottelusta sukupuolen mukaan koski päiväkodin esityksessä lasten jakamista tyttö- ja poikaryhmiin, vaikka vastaajan mielestä tälle ei ollut mitään järkevää syytä. (Epämiellyttävään) kontaktiin kuului miesten ottama liian läheinen kontakti tanssin aikana, jonka jotkut miehet katsoivat oikeudekseen, miehet tulivat lähistölle vain katselemaan naisten takamuksia, (pari)tanssin aikana muodostuva tietynlainen intiimi suhde (2 mainintaa) sekä baareissa ja yökerhoissa seuranhaku tanssin avulla ja siihen mahdollisesti liittyvä erotiikka (2 mainintaa).

7 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoiden kokemana tanssi ja sukupuoli liittyvät toisiinsa, ja millaista sukupuolittavaa käytäntöä he ovat huomanneet ilmenevän tanssissa. Tutkimuksen edetessä ensimmäiseen tutkimuskysymykseen muodostui alakysymykseksi ”miten sosiaaliset normit ja ympäristö vaikuttavat siihen, miten tanssin ja sukupuolen yhteys nähdään?” Toisessa tutkimuskysymyksessä on alakysymyksiä ”millaista sukupuolittavaa puhetta tanssissa ilmenee?” ja ”millaista sukupuolittavaa toimintaa ja tapoja tanssissa ilmenee?”. Määrällisesti raakahavaintoja oli enemmän sukupuolen ja tanssin yhteyden kysymyksessä. Tämä johtuu siitä, että tämä tutkimuskysymys ei ole yhtä tarkka ja rajaava kuin sukupuolittavia käytäntöjä koskeva kysymys. Kysymys sukupuolittavista käytännöistä rajaa tutkimustulokset tarkasti sukupuolittavaan puheeseen, tapoihin ja toimintaan, jotka tosin liittyvät myös osaltaan sukupuolen ja tanssin yhteyden kysymykseen.

Tanssi koettiin vastaajien keskuudessa yleisesti positiivisena asiana, vaikka siinä ilmenikin yksittäisiä negatiivisia ja neutraaleja asioita, kuten oppilaan huomiotta jättämistä. Tanssiminen voi auttaa esimerkiksi tunteiden käsittelyssä ja niiden ilmaisemisessa, kuten eräs tämän tutkimuksen vastaajista kertoo:

”Tanssi on minulle tunteiden ilmaisua. Joskus voin käsitellä oikein raastavia tunteita tanssimalla ne ulos kehostani. Joskus tanssin hovin vuoksi ja yleensä siitä tulee minulle hyvä mieli. Joskus minulla on niin huono olo, että en pysty tanssimaan.”

Kokemus on tanssissa tärkeä, sillä esimerkiksi Rouhiaisen (2014) mukaan tanssissa ruumis antaa tanssijalle kokemuksellista palautetta ruumiin liikkeiden havainnoimisen ja aistimisen kautta. Tämä auttaa tanssijaa ymmärtämään ja suuntaamaan liikkeitänsä. Jokaisella tanssijalla on erilaiset syyt ja merkitykset tanssimiselle ja näitä henkilökohtaisia merkityksellisiä kokemuksia ei voi asettaa tärkeysjärjestykseen. (Rouhiainen 2014; Siljamäki 2007, 277.) Lisäksi syntyneet kokemukset tukevat tanssijaa muun muassa minäkäsityksen ja kehonkuvan muodostumisessa. Eräs vastaajista määrittelee tanssin näin:

”Tanssi on itsensä ilmaisua, taidetta, urheilua sekä hauskanpitoa, jonka tulisi kuulua jokaiselle siitä nauttiville sukupuolta, ikää, taitotasoa tai kulttuuria katsomatta.” (Vastaaja)

Ylitapio-Mäntylän (2009) mukaan sukupuolen huomioiminen kasvatus- ja opetustyössä ei ole itsestään selvää. Monet lastentarhanopettajat ajattelevat kohtelevansa lapsia tasa-arvoisesti, mutta eivät välttämättä tee niin, koska eivät aina huomaa omassa toiminnassaan ja puheessaan

ilmeneviä sukupuolittavia käytäntöjä. Muutosta sukupuolisensitiivisempään kasvatukseen oli kuitenkin havaittavissa. Sukupuolta määritetään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja kohtaamisissa ja sukupuoleen kasvattaminen on jatkuvaa hienovaraista tiedostamatonta ohjausta kasvattajien taholta. Sukupuoleen ”sopivia hyviä asioita” vahvistetaan ja pahoja, sopimattomia asioita paheksutaan, kunnes lapsi alkaa omaksua ”oikeaa” sukupuolensa mallia. (Ylitapio-Mäntylä 2009, 121–122.)

Vuorikosken (2005, 54) mukaan länsimainen dikotominen eli kahtiajakautunut ajattelu ja arvojärjestelmä siitä, miten sukupuolet nähdään toistensa vastakohtina, ylläpitää stereotyyppioita sukupuolille tyypillisestä käyttäytymisestä ja piirteistä. Hänen mukaansa ne haittaavat sekä miesten että naisten elämää, sillä ne kaventavat vapautta olla oma itsensä ja vaikuttavat tasa-arvoisen kohtelun toteutumiseen. (Vuorikoski 2005, 54.) Esimerkiksi miestutkimus sisältää tiettyjä keskeisiä ominaispiirteitä, ja vaikka miestutkimuksessa käytettävien teorioiden valikoima vaihtelee, on sillä yhteinen käsitys siitä, että maskuliinisuus (kuten feminiinisyys) on sosiaalinen konstruktio. Maskuliinisuus nähdään vaihtelevana, dynaamisena, muuttavana. Toinen yhteinen teema on halu uudistaa tasa-arvoa tasa-arvoisemmalla pohjalla, joka liittyy uskomukseen siitä, että sukupuolijärjestys tukahduttaa ja estää sekä miehiä että naisia. (Alsop ym. 2002, 131 & 136.)

”Luulen, että omaan kulttuuriin kasvamisen myötä olen omaksunut myös paljon sukupuoli-roolikäsityksiä, joista kaikkia en välttämättä edes tiedosta arjessani. Esimerkiksi oman perheen malli kotona (esim. kotitöiden jako, miehen ja naisen rooli ylipäättään) on varmasti vaikuttanut nykyisiin käsityksiini ja toimintatapoihini. On vaikea tiedostaa, mitkä omista toimintatavoista johtuivat nimenomaan sukupuolirooleista, ja mitkä taas muualta.” (Vastaja)

Yleisesti sukupuoli näkyi vastauksissa oletetuissa sukupuolirooleissa ja käytösmalleissa, sukupuolittavissa käytännöissä ja osittain ympäristön vaikutuksessa. Oulun kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoiden mukaan tanssin ja sukupuolen yhteys näkyi tanssin leimautumisessa ja leimaamisessa, ryhmien ja henkilöiden määrinä tanssissa, oletetuissa (sukupuoli)rooleissa ja käytösmalleissa sekä ympäristön vaikutuksessa. Sosiaalisten normien ja ympäristön vaikutus näkyi oletetuissa (sukupuoli)rooleissa ja käytösmalleissa sekä yleisesti ympäristön vaikutuksena. Sukupuoli näkyi tanssissa muun muassa tanssilajien ja -tyylien sekä oletetun liikekielen eroavaisuuksina sekä siinä millaisia lajeja eri sukupuolille tarjotaan.

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhtenä tehtävänä on edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan, miten moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä ja toiminnassa. ”Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille” (Vasu 2016, 30). Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden (2017, 59) mukaan ”opetuksen toteutuksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.”

"Kyllähän ihminen on osannut tanssia ennen kuin on oppinut puhumaan! Tanssi liittyy tosi vahvasti niin itseilmaisuun kuin kommunikointiin ja muuhun vuorovaikutukseen, joten sanoisin ehkä niin päin, että niitä on vaikea erottaa toisistaan. Totta kai ympäröivä kulttuuri ja yhteiskunta vaikuttavat tosi paljon, mutta tanssissa on jotain niin vanhaa ja yli sukupuolirajojen menevää, että puhuisin mieluummin ihmisten tanssista - ei naisten tai miesten. Ainahan näitä sukupuolten eroja on korostettu erinäisistä syistä eri aikakausina - milloin mikäkin tanssi on sopivaa, soveliaista ja jopa toivottavaa (vrt. riitit, häävalssi jne.). Ja usein on liikaa tanssin seksuaalisuuttakin nostettu esiin niin hyvässä kuin pahassakin. Se on aina ollut vahva itseilmaisumuoto, jolla voi olla paljonkin merkitystä lapsen ja nuoren eri kehitysvaiheissa." (Vastaaja)

Tutkimuksen vastauksista nähdään, että tanssiin liittyviä sukupuolittavia käytäntöjä ilmenee ihmisten teoissa, tavoissa, toiminnassa ja puheissa. Sukupuolittaminen on Alsopin ym. (2002, 81) mukaan prosessi, jossa kulttuurin ja kielen rooli on tärkeä. Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että sukupuolittavat käytännöt vaikuttavat muun muassa ihmisen identiteettiin ja sukupuolen performanssiin tai ainakin siihen, miten omaa sukupuolta ymmärretään tai uskalletaan tuoda esiin. On tosin asia erikseen, ovatko nämä käytännöt yhteiskuntaan mahdollisesti huomaamattomasti juurtuneita tapoja vai yksilön tietoista käytöstä ja puhetta. Molemmat ovat sukupuolittavia käytäntöjä, mutta ne ja niiden seuraukset ovat eritasoisia ja erilaisia.

Sukupuolittavia käytäntöjä ilmeni tanssissa sukupuolittavana puheena, tapoina ja toimintana. Sukupuolittava puhe oli joko suoraan tai selän takana tapahtuvaa huutelua, kiusaamista ja kommentointia, johon kuului esimerkiksi tanssivan pojan kutsuminen ”tyttömäiseksi”. Sukupuolittavat tavat ja toiminta näkyivät tanssivien miesten ja poikien vähättelynä, mutta myös heidän arvostuksenaan, turhana ryhmien jaotteluna sukupuolen mukaan, epämiellyttävänä kontaktina, objektivointina ja tanssien hakutilanteissa.

“Mielestäni sukupuoli ja tanssiminen ei välttämättä liity toisiinsa mitenkään, mutta kyllähän tanssi tanssin maailmassa toistaa yhteiskunnassa vallitsevia stereotyyppioita paritanssissa ja baleissa.” (Vastaaja)

Vaikka osa vastaajista ei ollut huomannut tanssissa esiintyvän sukupuolittavaa käytäntöä tai tanssin ja sukupuolen yhteyttä, suurin osa vastaajista oli huomannut nämä ilmiöt. Tutkimuksessa saaduista tuloksista voidaan siis päätellä, että sukupuoli ja tanssi liittyvät toisiinsa ainakin jollain tasolla, ja että tanssissa ilmenee sukupuolittavia käytäntöjä. Ei voida kuitenkaan väittää, että saadut tulokset olisivat tarpeeksi laajoja ja kokonaisvaltaisia koskeakseen koko tanssikulttuuria, mutta se antaa viitteitä siitä, miten tanssi ja sukupuoli liittyvät toisiinsa ja miten sukupuoli ilmenee tanssissa.

8 Pohdinta

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 102) sanovat, että lukija pitää saada luottamaan, että tutkimus on uskottava. Omat ennakko-oletukseni tanssissa ilmenevistä sukupuoleen liittyvistä asioista saattoivat vaikuttaa aineiston tulkintaan. Pysin välttämään tätä parhaani mukaan perustelemalla ja tiedostamalla päätökseni sekä tarkastelemalla teoriaa monipuolisesti, sekä tarkastelemaan aineistoa objektiivisesti. Olen myös pyrkinyt kuvaamaan analyysiprosessin etenemistä ja tulosten tulkintaa mahdollisimman tarkasti, jotta tutkimusprosessi olisi läpinäkyvä. Analyysin tekemiseen meni eniten aikaa koko tutkimuksessa, muun muassa aineiston laajuuden sekä kategorioiden luomisen vuoksi. Havaintojen ryhmittely ja kategorioiden muodostaminen olivat vaikeimpia ja veivät eniten aikaa. Kiviniemen (2001, 81) mukaan tutkimusprosessin esiin tuomisessa ei ole kyse pelkästään tyylikeinosta, vaan se on tärkeä tutkimuksen uskottavuuden kannalta.

Saatujen vastausten vaihtelevuus oli laaja, mikä vaikeutti kategorioiden luomista. Lisäksi osa saaduista kategorioista liittyi läheisesti toisiinsa, mikä myös vaikeutti selkeiden vastausten saamista tutkimusongelmiin. Osa vastaajista kertoi aiheen saaneen heidät miettimään, sillä vastaaminen oli vaikeaa.

”Pisti ihan miettimään. Aluksi säikähdin, kun ei ollut valintakysymyksiä, että pitää itse tuottaa tekstiä. Lopulta huomasin, ettei se niin vaikeaa, saatika aikaa vievää ollutkaan!” (Vastaaja 1)

”Vaikea vastata.” (Vastaaja 2)

Tutkimukseen osallistuneet vastasivat anonyymeinä ja tutkimuksen saatesähköpostissa kerroin, että heidän vastauksiaan tullaan käyttämään pro gradussani. Koska vastaajat ovat kaikki täysikäisiä, he saivat itse päättää tutkimukseen osallistumisestaan. Aineiston analyysivaiheessa ei tullut vastaan mitään liian tunnistettavia tapahtumakuvauksia, joten minun ei tarvinnut harkita, voiko jotain tekstiä käyttää. Kaikki tekstit olivat yleistasolla ja niitä pystyi käyttämään ilman tunnistamisvaaraa. (ks. Hyvä tieteellinen käytäntö 2012, 5.)

Tämän tutkimuksen luotettavuuteen vaikutti vastaajien sukupuolijakauma, eli 46 vastaajasta vain kaksi oli miehiä ja loput naisia. Nämä kaksi miestä myös harrastivat tanssia. Kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita tanssista ja suurin osa oli harrastanut tanssia. Tämä vaikuttaa siihen, miten tuloksia pystytään hyödyntämään laajemmassa otannassa tai käytännössä. Kaikki vastaajat ovat kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijoita, mikä vaikuttaa siihen, että heillä voi olla enemmän tietoa sekä tanssista että sukupuolesta, sillä niitä molempia käsitellään tiedekunnan

koulutusohjelmissa. Toisaalta heidän tietämyksensä näistä aiheista myös tukee tutkimuksen luotettavuutta, sillä he mahdollisesti pystyivät tarkastelemaan asioita objektiivisesti.

”Oman perheen osalta ja työssämme opettajina olemme aina pyrkineet välttämään erilaisia sukupuolirooleja tietoisesti ja mm. tukemaan lapsia ja nuoria niihin liittyvissä stereotyyppioissa ja asenteissa. Meillä ei ole ollut koskaan kotona "naisten eikä miesten töitä"; kaikki lapset hallitsevat niin kotityöt (ruuanlaitto, siivous, kodinhoito jne.), kulkuneuvojen perushuollot (kaikilla ajokortit, pyörät jne.) kuin ulkotyötkin lumenluonnista kukkienhoitoon. Samoin koulussa olen aina rohkaissut ihan eskareista lukiolaisiin rikkomaan jo syntyneitä olettamuksia siitä, mitä tytöt ja pojat voivat tehdä nimenomaan tekemisen kautta - esim. puutöitä ja muita käsitöitä opettaessani.” (Vastaaaja)

Kyselytutkimuksen etuja ovat, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto ja se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Heikkouksina on, että ei ole mahdollista varmistua siitä, miten vakavasti kysymyksiin on vastattu, vastaamattomuuden, annettujen vastausvaihtoehtojen onnistuneisuuden, väärinymmärrysten vaikean kontrolloinnin sekä sen, että ei tiedetä kuinka paljon vastaajat oikeasti tietävät aiheesta. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Tämän tutkimuksen luotettavuutta tukee se, että kyselylomakkeen kysymykset olivat avoimia ja vastaukset sai kirjoittaa omin sanoin. Toisaalta kyselylomakkeen esimerkit sukupuolittavasta käytännöstä olivat negatiivissävytteisiä ja positiiviset esimerkit puuttuivat. Lisäksi se, että kyselyn kysymykset koskivat selvästi tanssia ja sukupuolta, vaikutti siihen, miten hyvin tanssin ja sukupuolen yhteys näkyi vastauksissa ja tuloksissa.

Vastauksia oli paljon verrattuna siihen, paljonko kyselytutkimuksiin yleensä vastataan, mikä tukee tutkimuksen luotettavuutta. Kyselytutkimuksiin on toisinaan vaikea saada vastauksia, varsinkin jos kysymyksiä on liikaa ja ne ovat vaikeita. Jos tutkimus olisi toteutettu esimerkiksi haastatteluina vastaukset olisivat olleet erilaisia esimerkiksi siten, että vastaajilla olisi ollut vähemmän aikaa pohtia, miten vastaavat kysymyksiin tai mitä kertovat. Tämä olisi todennäköisesti muokannut vastausten luonnetta ja saatuja vastauksia. Epäilen, että vastauksia olisi tullut vähemmän ainakin sukupuolittavan käytännön kysymyksiin, sillä aikaa pohtia ja vastata olisi ollut vähemmän. Nyt he saivat pohtia vastauksia niin kauan kuin halusivat. Lisäksi aineiston litterointiin ja analysointiin olisi mennyt enemmän aikaa. Toisaalta vastaajia olisi myös ollut vähemmän, mikä olisi rajannut saatujen vastausten monipuolisuutta.

Sekä sukupuolen että tanssin ja taidekasvatuksen tutkiminen on ajankohtaista, koska viime aikoina on keskusteltu paljon sukupuolesta sekä taidekasvatuksen asemasta koulutuksessa. Päiväkodeissa taidekasvatus ei ole yhtä vähäisessä asemassa kuin kouluissa, sillä päiväkodeissa

lapsia esimerkiksi kannustetaan piirtämiseen, askarteluun, musiikkiin ynnä muuhun taiteelliseen toimintaan ja sille on usein tarjolla enemmän mahdollisuuksiakin. Tietotekniikan avulla voitaisiin toteuttaa myös taidekasvatusta, mutta on vaikea arvioida, miten paljon sitä tähän tarkoitukseen käytetään. Sukupuolta ja tanssia tullaan varmasti tutkimaan tulevaisuudessakin. Voitaisiin esimerkiksi toteuttaa tapaustutkimus lasten parissa. Olisi kiintoisaa saada tietää, miten kokemus sukupuolesta vaikuttaa itsetuntoon ja minäkäsitykseen. Lisäksi olisi kiinnostavaa tietää, millainen vaikutus saadulla palautteella on sukupuolikokemukseen tai miten sukupuoli-kokemus muodostuu.

Lähteet

- Aho, S. (1997). Minä. Teoksessa: Aho, S., & Laine, K. (toim.) *Minä ja muut: kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen*. (s.16–67). Helsinki: Otava.
- Ahvenainen, O., Ikonen, O., & Koro, J. (2001). *Johdatus erityiskasvatuksen käytäntöön*. Helsinki: WSOY.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* Tampere: Vastapaino.
- Alsop, R., Fitzsimons, A., & Lennon, K. (2002). *Theorizing gender*. Oxford: Polity.
- Anttila, E. (2001). Tanssi: kehon leikkiä. Teoksessa: Karppinen, S., Puurula, A., & Ruokonen, I. (toim.) *Taiteen ja leikin lumous: 4–8 -vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus*. (s.76–87). Helsinki: Finn lectura.
- Anttila, E. (2009). Tanssii tätien kanssa - luova liikunta ja tanssi varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Ruokonen, I., Rusanen, S., & Välimäki, A-L. (toim.) *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä*. (s.16–21). Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Butler, J. (2006). *Hankala sukupuoli: Feminismi ja identiteetin kumous*. Helsinki: Gaudeamus.
- Davies, M. (2003). *Movement and dance in early childhood*. London: Paul Chapman Pub.: Sage Publications 2003.
- Dewey, J. (n.d.). *Democracy and Education*. Champaign, III: Project Gutenberg. Viitattu 25.10.2017. <http://web.b.ebscohost.com/pc124152.oulu.fi:8080/ehost/ebookviewer/ebook/bmxLYmtfXzEwODUyMzZfX0FO0?sid=b96e7dab-a732-44cf-bb19-fde3fea57bbf@sessionmgr102&vid=0&format=EB&rid=1>
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (2014). Määräykset ja ohjeet 2016:1. Opetushallitus. Viitattu 24.9.2017. http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Eskola, J. (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat – Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa: Aaltola, J., & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin*

II – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. (s.133-157). Jyväskylä: PS-kustannus.

Haas, A. P., Eliason, M., Mays, V. M., Mathy, R.M., Cochran, S.D., D'Augelli, A.R., ... Clayton P.J. (2011). Suicide and suicide risk in lesbian, gay, bisexual, and transgender populations: Review and recommendations. *Journal of Homosexuality*, 58:1, 10–51. Viitattu 29.8.2017

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00918369.2011.534038>

Heinämaa, S., Reuter, M., & Saarikangas, K. (1997). Lähtökohtia. Teoksessa: Heinämaa, S., Reuter, M., & Saarikangas, K. (toim.) *Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia.* (s.7–19). Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. (1982). Ihmiskäsitys kasvatustieteessä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara P. (2009). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Horelli, L. & Saari, M. (2002). Tasa-arvoa valtavirtaan. Tasa-arvon valtavirtaistamisen menetelmiä ja käytäntöjä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2002:11. Viitattu 24.10.2017. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113869/julkaisu.pdf?sequence=1>

Hsieh, H., & Shannon, S. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. Viitattu 22.11.2017. <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=54e31a1fd685cce03e8b457f&asset-Key=AS%3A273704813039616%401442267720050>

Huisman, T., (2001). Liikuttava lapsuus. Teoksessa: Karppinen, S., Puurula, A., & Ruokonen, I. (toim.) *Taiteen ja leikin lumous: 4–8 -vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus.* (s.62–70). Helsinki: Finn Lectura.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. (2012). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 7.11.2017. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

- Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä - varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. (2016). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 17.11.2016 <http://opetusministerio.mailpv.net/archive/file/bc81848357d67abb8f462c6769b3f72c/okm21.pdf>
- Juvonen, T., Rossi L-M., & Saresma, T. (2010). Kuinka sukupuolta voi tutkia? Teoksessa: T. Saresma, L-M. Rossi, & T. Juvonen, (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. (9–17). Tampere: Vastapaino.
- Keskinen, S. & Hopearuoho-Saajala, K. (1994). Pojat päivähoitossa. Varhaiskasvatus. Tampere: Kirjayhtymä.
- Kiviniemi, K. (2001). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa: Aaltola, J., & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II - Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s.68–84). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kortelainen, I. (2014). Kehotietoisuus psykososiaalisesta näkökulmasta. Teoksessa: Saari, A., Väänänen, M., & Kortelainen, I. (toim.) *Mindfulness ja tieteeet: tietoisuustaidot ja kehotietoisuus monitieteisen tutkimuksen kohteena*. (s.125–140). Tampere: Tampere University Press. Viitattu 13.9.2017 http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/101364/kehotietoisuus_psykososiaalisesta_nakokulmasta.pdf?sequence=1
- Laakso, L. (2007). Johdatus liikuntapedagogiikkaan ja liikuntakasvatukseen. Teoksessa: Heikinaro-Johansson, P., & Huovinen, T. (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. (s.16–24). Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Laine, T. (2001). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa: Aaltola, J., & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II - Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. (s.26–43) Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lehtonen, K. (2012). Taidekasvatus, luovuus ja kulttuuri. Julkaisussa: Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 43 2/2012, (s.199–200) E-artikkeli. Viitattu 20.9.2017. <http://elektra.helsinki.fi.pc124152.oulu.fi:8080/se/k/0022-927-x/43/2/taidekas.pdf>

- Nieminen, P. (2007). Tanssin monet kasvot. Teoksessa: Heikinaro-Johansson, P., & Huovinen, T. (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. (s.284–298). Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Oksala, J. (1997). Foucault ja feminismi. Teoksessa: Heinämä, S., Reuter, M., & Saarikangas, K. (toim.) *Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia*. (s.168–190) Helsinki: Gaudeamus. s.168-190
- Parviainen, J. (1999). Fenomenologinen tanssianalyysi. Teoksessa: Pakkanen, P. K., Parviainen, J., Rouhiainen, L., & Tudeer, A. (toim.) *Askelmerkkejä tanssin historiasta, ruumiista ja sukupuolesta*. (s.81–97) Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.
- Payne, G., & Payne, J. (2004). Key Concepts in Social Research. SAGE Research Methods Online. Viitattu 14.4.2017 <http://methods.sagepub.com.pc124152 oulu.fi:8080/book/key-concepts-in-social-research>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. (2014). Määräykset ja ohjeet 2014:96. Opetushallitus. Viitattu 24.9.2017. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Rauhala, L. (2014). Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Gaudeamus.
- Rautaparta, M. (1997). Ruumis subjektina Merleau-Pontyn filosofiassa. Teoksessa: Heinämä, S., Reuter, M., & Saarikangas, K. (toim.) *Ruumiin kuvia: Subjektin ja sukupuolen muunnelmia*. (s.129–135) Helsinki: Gaudeamus.
- Rinta-Harri, A. (2005). Kehollinen ilmaisu sosiaalipedagogiikan ammattipätevyytenä. Teoksessa: Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T., & Ruusunen, T. (toim.) *Sosiaalipedagoginen ammatillisuus: Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi*. (s.72–82). Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu: 13.9.2017 <http://www.theseus.fi/handle/10024/16533>
- Rouhiainen, L. (2014). Fenomenologinen tanssintutkimus: tanssin harjoittajan näkökulman luotaamista. Teoksessa: Järvinen, H., & Rouhiainen, L. (toim.) *Tanssiva tutkimus: Tanssintutkimuksen menetelmiä ja lähestymistapoja*. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Viitattu 5.7.2017 <http://nivel.teak.fi/tanssiva-tutkimus/fenomenologinen-tanssintutkimus-tanssin-harjoittajan-nakokulman-luotaamista/>

- Ruokonen, I., & Rusanen, S. (2009). Esteettinen kasvattaja kulttuurisena kasvattajana. Teoksessa: Ruokonen, I., Rusanen, S., & Välimäki, A-L. (toim.) *Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa: iloa, ihmettelyä ja tekemistä*. (s.10–15). Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Sansom, A. N. (2011). *Movement and Dance in Young Children's Lives: Crossing the Divide*. New York: P. Lang
- Siljamäki M. (2007). Tanssin oppiminen – enemmän kuin askelia. Teoksessa: Heikinaro-Johansson, P., & Huovinen, T. (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. (s.275–283). Helsinki: WSOY.
- Suomen perustuslaki. (1999). 11.6.1999/731. Viitattu 3.10.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. (2017). Määräykset ja ohjeet 2017:11a. Opetushallitus. Viitattu 5.11.2017. http://www.oph.fi/download/186919_Taiteen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (24.3.2017) Sukupuolen moninaisuus. Viitattu 30.8.2017 <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus>
- Transtukipiste. (n.d.). Intersukupuolisuus. Viitattu 30.8.2017. <http://transtukipiste.fi/intersukupuolisuus/>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Uljens, M. (2006). Mitä on (suomalainen) kasvatustieteiden filosofia? Luento. Kasvatustieteen päivät Marraskuu 2006 Oulun yliopisto.
- Varhaiskasvatuksen liikunnan suositukset. (2005). Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2005:17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetusministeriö, Nuori Suomi ry. Viitattu 7.8.2017. http://www.ukkinstituutti.fi/filebank/1721-Varhaiskasvatuksen_liikunnan_suosituks_2005.pdf

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (2016). Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus. Viitattu 27.9.2017. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Varto, J. (1992). Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Viittala, K. (2006). Lapsuus ja erityinen tuki päivähoitossa. Teoksessa: Kontu, E., & Suhonen, E. (toim.) *Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus*. (s.9–33). Helsinki: Yliopistopaino.
- Vuorikoski, M. (2005). Onko naisen tiedolle sijaa koulutuksessa? Teoksessa: Kiilakoski, T., Tomperi, T., & Vuorikoski, M. (toim.) *Kenen kasvatus? Kriittinen pedagogiikka ja toisin - kasvatuksen mahdollisuus* (s.31–61). Tampere: Vastapaino.
- YK:n Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. (1948). Viitattu 3.10.2017 <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>
- Ylitapio-Mäntylä, O. (2009). Lastentarhanopettajien jaettuina muisteluja sukupuolesta ja valasta arjen käytännöissä. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Kasvatus-tieteiden tiedekunta. Acta Electronica Universitatis Lapponiensis 51. Viitattu 25.8.2017 https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61659/Ylitapio-M%C3%A4ntyl%C3%A4_DORIA_A5_crop.pdf?sequence=4

Liite 1 Tutkimuksen kyselylomake

Sukupuoli ja tanssi

Uuden opetussuunnitelman perusteiden myötä on syntynyt paljon keskustelua sukupuolesta ja sukupuolisensitiivisestä kasvatuksesta. On muun muassa pohdittu, miten sukupuolisensitiivistä kasvatusta voitaisiin toteuttaa. Aiheen tutkiminen on tärkeää ja ajankohtaista, sillä se liittyy niin merkittävästi nykyiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Tavoitteena on saada enemmän tietoa aiheesta opetuksen ja kasvatuksen kehittämiseksi ja eri suunnitelmia vastaaviksi.

Pro gradussani tutkin sukupuolen ja tanssin välistä yhteyttä sekä tanssissa ilmenevää sukupuolittavaa puhetta ja toimintaa. Esimerkiksi ennakko-oletukset ohjaavat usein ihmisten toimintaa, joka voi aiheuttaa sukupuolittavaa puhetta ja toimintaa.

Kyselyyn vastaamiseen menee noin 10-15 minuuttia. Vastaa kysymyksiin kokonaisilla lauseilla. Vastaamalla kyselyyn, annat luvan hyödyntää vastauksiasi pro gradu -tutkielmassani. Kiitos jo etukäteen vastauksista! Arvostan paljon vastaustasi!

Jos haluat osallistua elokuvalippujen arvontaan, jätä yhteystietosi kyselyn loppuun. Jos sinulla on kysyttävää kyselystä, voit olla yhteydessä minuun sähköpostitse.

1. Vastaajan ikä ja sukupuoli
2. Kuvaile, miten sukupuoliroolit näyttäytyvät arjessasi.
3. Kerro tanssikokemustesi taustasta. Harrastatko tanssia säännöllisesti, ovatko kokemuksesi peräisin koulun liikuntatunneilta, vapaa-ajaltasi vai jotain muuta? (lavatanssit, tanssiravintola..)
4. Miten sukupuoli ja tanssiminen liittyvät mielestäsi toisiinsa? Perustele vastauksesi.
5. Kuvaile, millaista sukupuolittavaa puhetta olet huomannut liittyen tanssiin. Millaisissa tilanteissa? Sukupuolittava puhe on esimerkiksi vähättelyä tai arvostelua tai muita loukkaavia viittauksia toisen sukupuoleen liittyen.

6. Kuvaile, millaisia sukupuolittavia tapoja tai toimintaa olet huomannut liittyen tanssiin. Millaisissa tilanteissa? Sukupuolittavaa toimintaa on esimerkiksi toisen hyljeksintä sukupuolen perusteella.

7. Jotain muuta, mitä haluat kertoa? Kommentoitavaa kyselystä?

8. Jos haluat osallistua kahden Finnkinon elokuvaipun arvontaa, jätä tähän yhteystietosi. Otan yhteyttä arvontaan osallistuneisiin kyselyn päätyttyä.

Etunimi

Sukunimi

Sähköposti

LIITE 2 Saatesähköposti

Hyvä vastaaja,

olen varhaiskasvatuksen opiskelija Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa. Tutkin pro gradussani tanssin ja sukupuolen välistä yhteyttä sekä tanssissa ilmenevää sukupuolittavaa puhetta ja toimintaa. Sinun ei ole tarvinnut harrastaa tanssia vastataksesi kyselyyn. Kerään tutkimukseni aineiston tällä kyselyllä.

Toivoisin, että ehtisit vastata kyselyyn. Vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja siihen menee noin 10-15 minuuttia. Vastaa kyselyyn 6.3.2017 mennessä.

Osallistumalla kyselyyn, annat luvan hyödyntää vastauksiasi pro gradu -tutkielmassani.

Arvon osallistuneiden kesken kaksi Finnkinon elokuvalippua. Osallistuaksesi arvontaan, jätä yhteystietosi kyselylomakkeen loppuun.

Otan yhteyttä arvontaan osallistuneisiin kyselyn päätyttyä. Yhteystietoja ei liitetä vastauksiin.

Jos sinulla on kysyttävää, voit lähettää minulle sähköpostia alla olevaan osoitteeseen. Vastaan mielelläni kysymyksiin.

Kiitos jo etukäteen! Arvostan kovasti vastaustasi!

Ystävällisin terveisin

Kamilla Kallunki

LIITE 3 Taulukko 3 Tanssin ja sukupuolen yhteys

<ul style="list-style-type: none"> - tanssimisen hyväksyttävyyys sukupuolittain (9 mainintaa) - tanssi mielletään "homojen hommaksi" (2 mainintaa) - rajoittaa poikien osallistumista (2 mainintaa) - tanssia ei nähdä urheiluna (2 mainintaa) - tanssia pidetään tyttöjen/naisten lajina (15 mainintaa) - tiettyjen tanssilajien harrastamisen ihmettely/vähättely (sukupuolittaminen) (lavatanssit, baletti, breikki) (15 mainintaa) 	<p>Tanssin leimautuminen ja leimaaminen (45 mainintaa)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - lajitarjonnan ja tanssilajin vaikutus sukupuolijakaumaan (8 mainintaa) - tytöt harrastavat tanssia/tanssivat poikia enemmän (16 mainintaa) - ryhmän sukupuolivähemmistöä voidaan katsoa oudoksuen (1 maininta) 	<p>Ryhmien ja henkilöiden määrät tanssissa (25 mainintaa)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - mies vie (18 mainintaa) - sukupuolten erilaiset/oletetut roolit /roolittaminen (11 mainintaa) - riippui myös lajista (paritanssi vs. nykytanssi) - fysiikka, liikekieli ja tanssillinen ilmaisu (10 mainintaa) 	<p>Oletetut (sukupuoli)roolit ja käytösmallit (39 mainintaa)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - median luomat mielikuvat tietynnäköisistä tanssilajien harrastajista (1 maininta) - automaattinen oletus mies-nais-parista, miesparien ja naisparien määrä vähäinen (4 mainintaa) - koulujen sukupuolitettu lajivalikoima (3 mainintaa) Vanhojen tanssit (3 mainintaa) Uskonnon vaikutus (2 mainintaa) Opettajan rooli (4 mainintaa) Vaatetus (4 mainintaa) 	<p>Ympäristön vaikutus (21 mainintaa)</p>

LIITE 4 Taulukko 4 Sukupuolittavat käytännöt tanssissa

<ul style="list-style-type: none"> - poikaa kiusattu rajusti tai syrjitty koulussa tanssiharrastuksen takia (2 mainintaa) - homottelu (verbaalisti tai non-verbaalisti/suoraan, selän takana) (8 mainintaa) - miesten haukkuminen naismaisiksi tai nössöiksi, jos harrastavat tanssia (6 mainintaa) - tanssimiselle tai tanssityylille naureskelu ja pilkkaaminen (3 mainintaa) - ryhdin tai muun ulkoisen olemuksen kommentointi (2 mainintaa) - ""Kyllä lantio heiluu niin mahtavasti, varsinkin pojaksi - ja suomalaiseksi!" Kehu tuli päiväkodilta nuoremman lapsen kohdalla." - "Pojille on varmaan kova kynnyks varsinkin isompana tanssia, etenkin balettia. Balettia tanssivia poikia voidaan "homotella" ymv. Vaatii vahvaa luonnetta, ettei anna sen vaikuttaa, jos jatkaa tanssia." 	<p>Huutelu, kiusaaminen ja kommentointi (23 mainintaa)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - striptease-tanssin tmv. näkeminen "alempiarvoisena", vaikka harrastaminen oli oma päätös - naista ei nähdä itseään kunnioittavana, jos harrastaa stripteasea, twerkkausta tai muuta vastaavaa lajia (3 mainintaa) - miestä ei objektivoida samalla tavalla kuin naista <ul style="list-style-type: none"> - miehet kuitenkin esitetään miehuuttaan tanssin kautta korostavina - "Baareissa tanssi on tietysti ihan omaa luokkaansa ja siellä naiset esittelevät itseään enemmän ja miehet katselevat. Toki on myös paljon toisinpäin." 	<p>Objektivointi, naisen näkeminen objektina, seksismi (7 mainintaa)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - myös sanatonta vähättelyä tai arvostelua on havaittavissa - poikia ei ohjata tanssin pariin yhtä aktiivisesti kuin tyttöjä, vaikka pojat näin haluaisivat (1 maininta) 	<p>Tanssivien miesten/poikien vähättely (16 mainintaa)</p>

<ul style="list-style-type: none"> - oletus, että miehet eivät osaa tai halua tanssia ja asialle naureskelu (6 mainintaa) <ul style="list-style-type: none"> - liikuntatunneilla ei pakko tanssia (2 mainintaa) - ei huomioida tanssitunneilla (3 mainintaa) <ul style="list-style-type: none"> - "Noniin tytöt" kunnes huomataan lisätä perään ainoan tanssivan pojan etunimi "ja Pentti*" - "opettaja jätti miesosallistujan vähän kuin oman onnensa nojaan ja lopulta tämä kurssin ainoa miespuolinen osallistuja ei enää tunneille tullut. En kuitenkaan tiedä varmaksi mitkä hänen syynsä olivat tähän." - ei annettu tarpeeksi ohjausta tanssitunnilla 	
<ul style="list-style-type: none"> - ”Miestanssijat nauttivat naisten keskuudessa suurta arvostusta” - miehet omistautuivat tanssiharrastukselle (2 mainintaa) - hyvin tanssiva mies jäi mieleen (2 mainintaa) - "Harrastukseni parissa olen huomannut, että usein pojat jotka harrastavat tanssia ovat hyvin sitoutuneita, varsinkin vanhempana. Ehkä siksi, että poikien on luultavasti tarvinnut kyseenalaistaa ja perustella harrastustaan tyttöjä enemmän, jolloin vain ne ovat jääneet jotka todella haluavat harrastaa." 	<p>Tanssivien miesten/poikien arvostus (4 mainintaa)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - päiväkodin esityksessä lasten jakaminen tyttö- ja poikaryhmiin <ul style="list-style-type: none"> - ei mitään järkevää syytä vastaajan mielestä 	<p>(Turha) ryhmien jako sukupuolten mukaan (1 maininta)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - miesten ottama liian läheinen kontakti tanssin aikana, jonka jotkut miehet katsoivat oikeudekseen - miehet tulevat lähistölle katselemaan naisten takamuksia - (pari)tanssin aikana muodostuva tietynlainen intiimi suhde (2 mainintaa) - baareissa ja yökerhoissa seuranhaku tanssin avulla ja siihen mahdollisesti liittyvä erotiikka (2 mainintaa) 	<p>(Epämiellyttävä) kontakti tmv. (6 mainintaa)</p>

<ul style="list-style-type: none">- voidaan kokea oudoksi, jos saman sukupuolinen tulee hakemaan tanssiin- naisten ja miesten erilliset haut (3 mainintaa)- tilanteet joissa ei tule haetuksi, eikä kehtaa tanssia samaa sukupuolta olevan kanssa, koska se ei ole normi	Hakutilanteet (5 mainintaa)
--	------------------------------------